

Fitis

VOGELWERKGROEP ZUID-KENNEMERLAND

JAARGANG 61

NR. 3

2025

Redactie
E-mail

Han Buckx, Antje Ehrenburg, Abé Holshuijsen, Marcel Slaterus, Lida Zaremba
fitis@vwgzkl.nl
Wil je de Fitis in het vervolg digitaal ontvangen, geef dit dan door aan
fitis@vwgzkl.nl
www.vwgzkl.nl
Arnold Meijer | Blue Robin Grafische Vormgeving en Producties

Internetsite
Opmaak

Kopijsluitingsdatum

15 november | 15 februari

Niet het bestuur van de Vogelwerkgroep, maar de redactie van Fitis is verantwoordelijk voor de inhoud van dit blad. Ondertekende bijdragen verschijnen onder verantwoordelijkheid van de auteur(s). Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na verkregen toestemming van de redactie en -indien het artikel ondertekend is- de auteur(s).

Bestuur Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland

Opgericht 14 september 1951

Ereleden

Freek Bloem†, Truus Bloem†, Jacques Daan†, Cor de Groot†, Hans Vadert
Hans Groot, Jan Kuys, Johan Stuart

Gouden Fitis

Steve Geelhoed, Hans Groot, Ferdy Hieselaar, Eef van Huijssteeden, Jan Kuys,
Guido van Leeuwen, Coen Looij, Pim de Nobel, Johan Stuart, Hans Vadert†,
Lida Zaremba

Voorzitter

Christophe Reijman
06 47772381 | voorzitter@vwgzkl.nl

Secretaris

Frank Dijkstra, Parklaan 95, 2011 KS Haarlem
06 43470238 | secretaris@vwgzkl.nl

Penningmeester

Bert Kostermans
06 24416622 | penningmeester@vwgzkl.nl

Overige bestuursleden

Nico de Bont
06 11731001 | nicodebont@kpnmail.nl
Chris Brunner
023 5320911 | brunner@xs4all.nl
Martijn Los
06 14284536 | Martijn.los@xs4all.nl
Lida Zaremba
06 29044052 | L.zaremba@kpnplanet.nl

TRIODOS

NL74TRIO0379480069 t.n.v. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland
te Haarlem

Foto omslag

Bijeneter, NP Zuid-Kennemerland, 6 juni 2025. Foto: Lars Buckx

Fitis

Driemaandelijks tijdschrift van de
Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland

Redactioneel

■ Lida Zaremba

Veranderen is moeilijk. Het vertrouwde is makkelijk en voelt veilig, nieuwe dingen zijn soms een beetje eng. Sinds ik in de redactie van de Fitis zit, is het een vast gegeven dat René van Rossum de opmaak van de Fitis doet, ik weet niet beter. René verzorgt sinds begin 2014 de opmaak van de Fitis en met zijn komst zijn we overgestapt van een blad in zwart-wit met een vaste cover naar een blad compleet in kleur met voor elk nummer een wisselende cover. Door de vele kleurenfoto's kreeg het blad een aantrekkelijke uitstraling. Inmiddels zijn er vele vogelfotografen, dus vaak leveren auteurs hun artikelen voor de Fitis aan met foto's. Maar dat lukt niet altijd en dan kan René altijd een foto leveren uit zijn eigen onuitputtelijke archief. Een vormgever die zelf een fanatiek vogelfotograaf is, blijkt dus heel waardevol te zijn. En dan heb ik het nog niet eens over de fijne samenwerking en het iedere keer weer fraaie eindresultaat.

Het mag duidelijk zijn dat ik dus schrok toen René aankondigde te willen stoppen. Met de pensioenleeftijd in zicht wil hij zijn werk afbouwen om zich nog meer met vogels en vogelfotografie bezig te houden. En omdat hij de Fitis een warm hart toedraagt, heeft hij meteen een tip gegeven voor een passende opvolger: Arnold Meijer. Arnold is net als René een fanatiek vogelaar en vogelfotograaf. Bovendien heeft hij al meerdere vogel- en natuurboeken vormgegeven. Hoeveel geluk kan je hebben? Na één kopje koffie was al duidelijk dat de samenwerking goed zal verlopen en dat we ook bij Arnold veel plezier zullen hebben van zijn vogelkennis en fotoarchief.

Dit nummer is de eerste Fitis die is vormgegeven door Arnold. We hebben afgesproken dat Arnold het format van René overneemt, dus misschien is het verschil niet eens meteen zichtbaar. Maar vormgeven is een creatief proces, ongetwijfeld zal Arnold er in de loop der tijd zijn eigen stempel op gaan drukken. We gaan het zien...

René, hartelijk dank voor je mooie werk en de fijne samenwerking.
Arnold, welkom en ik weet zeker dat jij er ook wat moois van gaat maken.

Een bijzondere vangst bij Vogelringstation AW-Duinen

Een Roodsterblauwborst (*Luscinia svecica svecica*) in de netten

Dinsdag 20 mei, halfvier 's ochtends, stap ik mijn bed uit. Het is een mooie lentemorgen. Om 4 uur staat Ard-Jan bij mijn voordeur. Samen rijden we naar de ingang Oase van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Daar stap ook Berto in en met elkaar gaan we naar het ringstation. Het hele duin zingt van de vogels. We schuiven de netten open en halen de matten van het slagnet. We controleren of de juiste geluiden volgens ons geluidsprotocol draaien en zetten koffie. Na het opstarten van de computer is het tijd om te genieten van deze prachtige ochtend. Het is helder, er staat een fris noordwestenwindje en de temperatuur haalt nog geen 10 graden. De koffie is klaar en we vragen ons hardop af, welke mooie soorten we kunnen verwachten vandaag. Lindy komt aanfietsen om onze ploeg te versterken. Tijd voor de eerste ronde. Ard-Jan en Berto controleren Zuid en West, terwijl ik via het riet naar Noord loop. Lindy bewaakt het slagnet.

■ Koos van Ee

Het riet is nog nat, daar hangen nog geen vogels in het net. Ik loop langs de twee dijknetten en daar hangt een mannetje Blauwborst in het net. Er staat nauwelijks wind dus ik kan hem er vlot uithalen. Mijn oog valt direct op de brede rode streep op zijn borst. Mijn hart begint te juichen. Ik blaas hem even op de buik en zie nog een behoorlijke hoeveelheid trekvet. Yes, een echte, is mijn eerste gedachte. De vogel verdwijnt in het zakje en ik controleer de rest van de netten. Daar heb ik ook nog een paar vogels.

De zakjes met de vogels hangen we op in de ringhut, die Blauwborst apart op het laatste haakje. 'O, dat is iets speciaals', wordt er opgemerkt. 'Inderdaad', reageer ik.

Lindy pakt de ringtang en ringt, meet en weegt de andere vogels. Dan pak ik de boeken (Demongin, Svensson en Duivendijk) en kijk nog even naar de typische kenmerken. Ook graaf ik in mijn geheugen en ga ik terug naar eind mei 2017. Ik was toen voor een

vangactie voor de Poelsnip in Midden-Zweden. We overnachtten toen in een ringstation en daar mochten we overdag ook wat vogels vangen. Ik heb daar toen ook een paar Roodsterblauwborsten in handen gehad.

Ik haal de vogel uit het zakje en voorzie hem eerst van een mooie blinkende ring. Ik meet de vleugel: 78 mm, en ik zie nog vijf ongeruide armpendekveren. Het is dus een vogel van het tweede kalenderjaar. Ik draai de vogel om en blaas van buik naar keel. De keel zit vol vet en op de buik zit ook nog een flinke klodder trekvet, zie ik, maar de lever is wel nog goed zichtbaar: vetgraad 3. De cloaca is totaal nog niet ontwikkeld, dit is een trekkende vogel!

Dan is het tijd voor een uitgebreide kijk- en fotosessie. Na enkele minuten laten we de vogel los en wensen hem een goede reis. We zeggen tegen elkaar; 'Ook al krijgen we vandaag verder niets meer, dit is nu al een bijzondere dag'.

Wat maakt dat mijn eerste gedachte waarschijnlijk een goede gedachte geweest is?

In 2017 heb ik in Zweden mee mogen werken aan een vangactie voor geloggerde Poelsnippen en ik heb toen ook Roodsterblauwborsten kunnen vangen en in handen gehad. De kleur van het rood op de borst is net wat anders dan de kleur van de Witsterblauwborst (*Luscinia svecica cyanecula*), onze broedvogel in de duinen en polders. Deze vogel had ook die wat meer bruinige kleur. De vorm van de ster is ook anders, bij de Witsterblauwborst is de witte ster wat kleiner en ronder, deze vogel heeft een veel bredere rode ster. De totale grondkleur van de vogel is wat donkerder grijs dan onze Witsterblauwborsten. Het trekgedrag in het voorjaar is nog wel het grootste verschil: onze Witsterblauwborsten trekken al vroeg, soms al vanaf half maart,

via de westelijke route: Spanje, Frankrijk, naar het noorden, terwijl de Roodster veel later, vanaf begin mei, en veel oostelijker via centraal Europa naar zijn broedgebieden, in onder andere Scandinavië, gaat.

Het totaalbeeld van deze vogel, de aanwezigheid van trekvet en de nog niet ontwikkelde cloaca bevestigen de determinatie als Roodsterblauwborst.

Voor het werkgebied van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland is dit, inmiddels aanvaard door de CDNA, pas de tweede waarneming van dit taxon (ondersoort). De eerste waarneming, van een tweede kalenderjaar mannetje, was een dood gevonden vogel in Haarlem op 11 mei 1913.

ROODSTERBLAUWBORST 20 mei 2025, VRS AW-Duinen. Foto: Ardjan Anker

Fitis en Tjiftjaf, tegengestelde trends

Terug in de tijd geworpen

In 2023 werd ik gebeld door Wim ter Keurs, een stem uit het verleden, uit 1976. In dat jaar heb ik voor het project *Avifauna West-Nederland* (Dijk, 1981) een broedvogeltelling uitgevoerd op een perceel 'Stevenshofspolder' (gemeente Leiden). Voor het bosrijke gebied 'Santhorst' aan de zuidkant hiervan, genoemd naar een kasteel dat daar tot het begin van de 19e eeuw stond, heb ik destijds wat aanvullende informatie ingewonnen bij ecooloog Wim ter Keurs en jachtopziener Niek Meeuwenoord. En nu, een halve eeuw later, nam Wim dus contact met mij op, en vroeg of ik geïnteresseerd was in een rapport dat zij onlangs geschreven hadden over Santhorst. Het bleek dat zij dit bosgebied vanaf 1992 zelf waren gaan monitoren en nu een overzicht van hun telresultaten over 12 seizoenen tussen 1992-2023, plus mijn 1976 gegevens, in een rapport hadden gevat (Meeuwenoord, 2023).

■ Wim de Groot

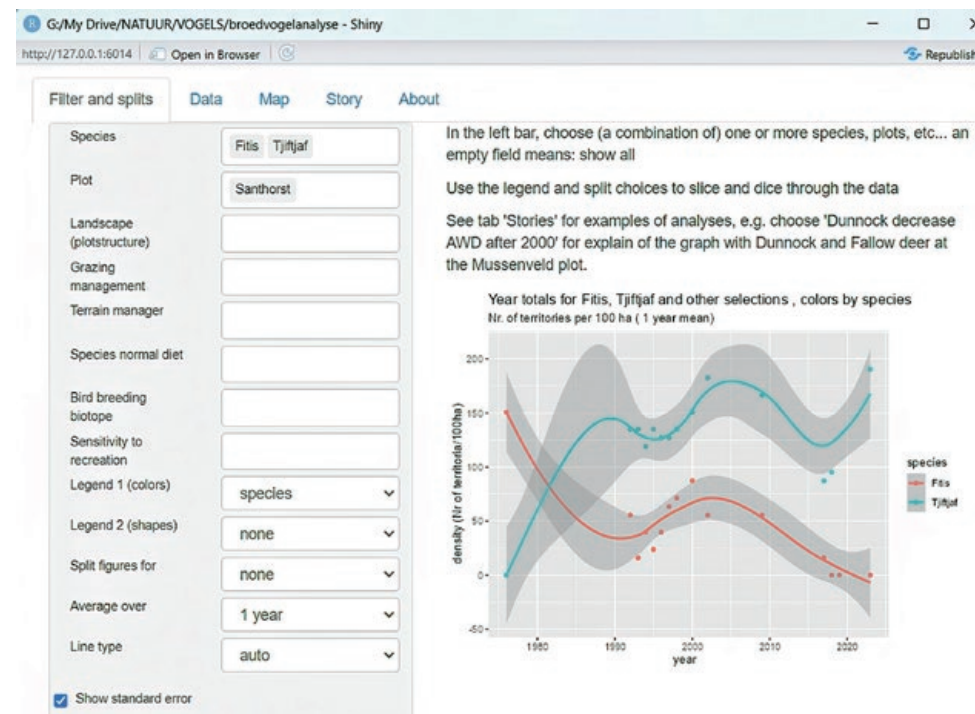
Terwijl we de vogels bespraken en hoe het met ze ging na 'mijn' 1976-jaar, ontdekten we een opmerkelijk verschil tussen de trends van de Fitis (*Phylloscopus trochilus*) en de Tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*). Ik 'klaagde' bij Wim ter Keurs dat de Fitissen in sommige delen van het bos in 1976 zo talrijk waren dat ik ze moeilijk uit elkaar kon houden. Tot mijn verbazing antwoordde hij dat hun aantal onlangs was gedaald tot ... nul. Omgekeerd had ik zelf in 1976 nog geen enkele Tjiftjaf op de teller, terwijl deze soort tegenwoordig op Santhorst goed gedijt. Een interessant verschil om eens wat dieper op in te gaan.

Tegengestelde trends

In figuur 1 heb ik de app <https://wimdegroot.shinyapps.io/broedvogelanalyse/> gebruikt om genoemde tegengestelde trends van deze twee soorten te visualiseren. De data van plot Santhorst zitten overigens niet in de publieke versie omdat de tellingen van de periode 1992-2023 niet voldeden aan het 'zonop'-criterium (beginnen met tellen vóór

zonsopgang). Er werd volgens het rapport stevast om half acht 's ochtends gestart, wat vanaf april natuurlijk ná zonsopgang is. In de gepubliceerde app heb ik voor de vergelijkbaarheid alleen data opgenomen die volgens Sovon's protocol (BMP) zijn verzameld en Santhorst er dus uit gelaten. Voor Fitis en Tjiftjaf zie ik echter geen probleem: het zijn onvermoeibare zangers gedurende grote delen van de dag, dus ik ga ervanuit dat dit tijdsverschil voor deze vogels weinig heeft uitgemaakt. Ik durf dan ook voor dit artikel mijn eigen gegevens uit 1976 voor deze soorten wel in één reeks te zetten met die uit het Santhorst-rapport.

Het is duidelijk dat er enkele grote hiaten in de trends zitten: 1977-1991, 1999, 2001, 2003-2008, 2010-2016, 2019-2022. Mogelijk worden de gaten na 2003 uiteindelijk nog opgevuld omdat er wel tellingen zijn voor die jaren, maar deze zitten voornamelijk 'verborgen' in formulieren en archieven, aldus Wim ter Keurs. Maar de gegevens die we

Figuur 1 TREND FITIS EN TIJFTJAF in Santhorst, 1976 - 2022.

wél hebben spreken boekdelen: er heeft een complete wisseling van de wacht plaatsgevonden van Fitis naar Tjiftjaf.

Details van Santhorst zijn: 12,6 ha bos, verspreid op oude duinwallen omgeven door veengrasland, gelegen ten noorden van de Papeweg, Wassenaar, lat. 52.1357, lang. 4.4220.

De landelijke trends in de Sovon-gegevens (figuur 2) laten vanaf 1984 precies dezelfde trends zien: Tjiftjaf omhoog, Fitis omlaag. Sovon-gegevens worden gepresenteerd als percentage van het aantal in een 'verrekeningsjaar'. In dit geval is het aantal in 1990 op 100% gesteld. De grafiek van Santhorst is in absolute aantallen (dichtheden per 100 ha), dus de steilte van de beide grafieken kan

niet vergeleken worden. De richting (toe- of afname) is echter wél goed af te lezen, en het opvallendste verschil is dat de Fitis vanaf de start van de BMP in 1984 volgens de Sovon-gegevens eerst nog een aantal jaren toenam. Puur naar Santhorst kijkend is de Fitis tussen 1976 en 1992 al in een vrije val geraakt. Dit is gebaseerd op maar twee seizoenen en kan ook prima een lokaal effect zijn geweest, bijvoorbeeld het verdwijnen van geschikt biotoop. Anderzijds kan het zo zijn dat juist de aantallen van de eerste BMP-plots het beeld vertekenen als hier bijvoorbeeld relatief veel oud bos in zat.

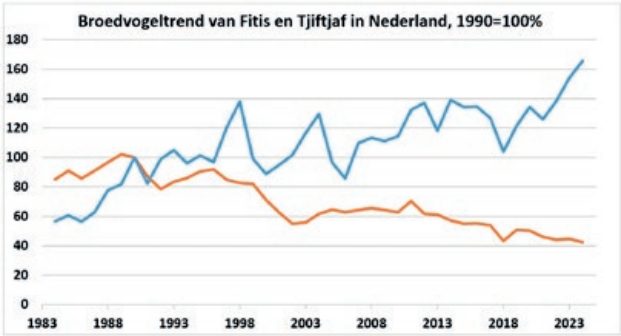
De trends bij Santhorst lopen dus grotendeels gelijk met de landelijke trends. Ook de grote dip voor beide soorten in 2018 is zowel lokaal als landelijk in de grafieken terug te

FITIS in Duindoorn. Foto: Ton Lansdaal

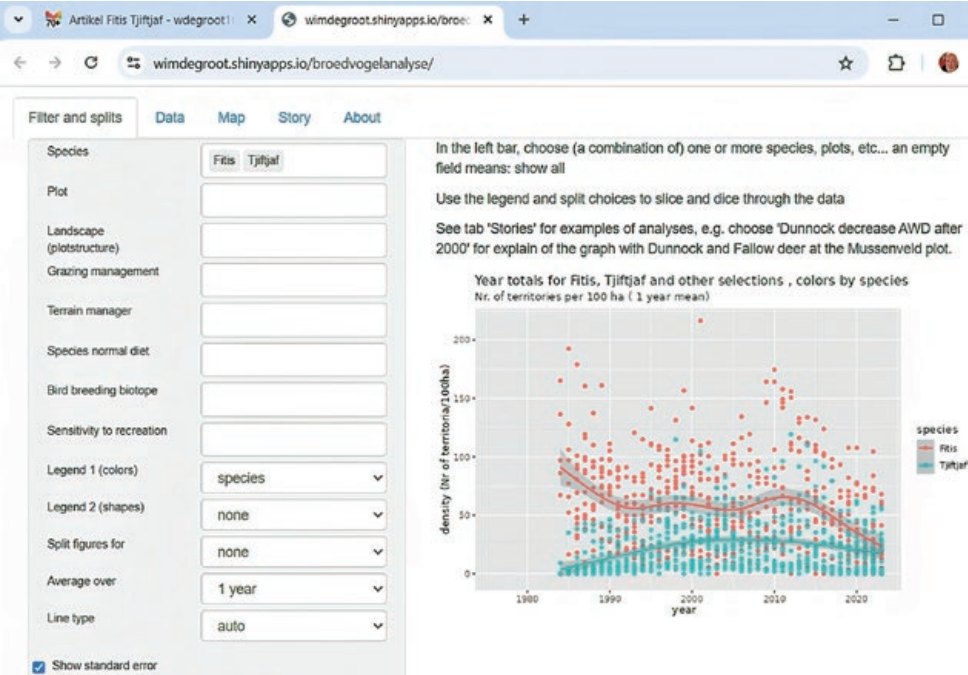
TIJFTJAF Vogelmeer. Foto: Sjek Venhuis

Figuur 2 **BROEDVOGELTREND** van Fitis (oranje) en Tijftjaf (blauw) in Nederland, Populatie (index, 1990=100), bron: Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon, provincies & CBS, www.sovon.nl.

zien. Sovon weet overigens 'geen passende verklaring' voor deze dip. Mijn eigen telling van Santhorst in 1976 wijst erop dat de tegengestelde trend tussen de beide soorten dus ook al tussen 1976 en 1992 op Santhorst aan de gang was, ogenschijnlijk zelfs in een nog hoger tempo.

De trend voor beide soorten in 'onze' duingebieden (AWD en NPZKL) is via de app uit te vragen door Fitis en Tijftjaf als soorten op te geven. De data betreffen alleen BMP gegevens uit deze twee duingebieden, dus door verder niets op te geven krijg je BMP-totaal van onze duinen over alle jaren te zien,

Figuur 3 **BROEDVOGELTRENDS VAN FITIS EN TIJFTJAF** in onze duinen (NPZKL en AWD).

zoals in bijgaande screenshot (figuur 3). Met name de afname van Fitis na 2010 is opmerkelijk, maar de aantallen schommelen van jaar tot jaar dusdanig dat er zomaar weer eens een paar jaren kunnen komen waarin er een deken van Fitis-gejodel uit het berkenstruweel op gaat klinken. Afgelopen voorjaar klonk af en toe alweer veelbelovend.

Oorzaken

Als we op zoek gaan naar onderliggende oorzaken, wat altijd een veel lastiger zaak is dan alleen het tonen van trends en correlaties, dan is een eerste aanwijzing voor het verdwijnen van de Fitis uit Santhorst dat het bos toentertijd vrij jong was, met hele stukken berkenbos. Berk is een favoriete boom van de Fitis, iets wat elke vogelaar die de vogel ooit behendig tussen berken-twijgen en bladeren door heeft zien schuiven en fladderen zeker zal beamen. Ik ben hier in 2023 terug geweest en in het hele gebied bleek het bos zoals verwacht inmiddels uit te zijn gegroeid tot een hoog opgaand eikenbos. Deze successie richting ouder bos zou op

zich dus al een verklaring kunnen zijn voor het verdwijnen van Fitissen en de opkomst van Tjiftjaffen. Maar eerst maar eens kijken of er iets in trekroutes en overwinteringsgebieden aan de hand is.

Trekstrategie

In publicaties wordt stevast gewezen op het opmerkelijke verschil in trekstrategie tussen deze twee ogenschijnlijk identieke soorten. Fitissen vertrekken eerder, overwinteren onder de Sahara, en keren later terug dan Tjiftjaffen. De Tjiftjaf trekt niet verder zuidwaarts dan Zuidwest-Europa en Noord-Afrika, en overwintert zelfs in kleine aantallen in Nederland.

Dit verschil in trekafstand is terug te zien in het fysiek van de twee, want al lijken ze nog zoveel op elkaar, de Fitis heeft voor zijn langere trektocht toch echt langere vleugels dan de Tjiftjaf, wat ook in het veld met enige moeite is terug te zien. Daarvoor moet je letten op de mate waarin de handpennen in zit uitsteken buiten de rest van de vleugel,

de zogenaamde handpenprojectie. Die is bij de Fitis 80-100%, bij de Tjiftjaf ongeveer 50% (Duivendijk, 2014). Het geeft de Fitis een meer langgerekt uiterlijk dan de Tjiftjaf, maar er is natuurlijk wel wat ervaring voor nodig om dat te kunnen zien, of, om met Cruijff te spreken: 'Je ziet het pas als je het doorhebt'.

Voor sub-Sahara-gangers is veel gekeken naar het effect van de 'grote droogte' periode in de jaren zeventigen tachtig, die de Sahara zuidwaarts deed oprukken en daarmee voor deze trekvogels de tocht naar en beschikbaarheid van wintervoedsel langer en onzekerder moet hebben gemaakt.

Voor de Grasmus en Gekraagde Roodstaart kon duidelijk een correlatie tussen hun aantallen en de grote droogte gevonden worden, zowel in de achteruitgang vanaf 1965 als in enig herstel na 1990. De Fitis bleef echter ook na 1990 geleidelijk verder afnemen (Zwarts, 2023). Natuurlijk kunnen nog vele andere oorzaken op de doorreis en in het overwinteringsgebied meespelen, maar duidelijke aanwijzingen dat de omstandigheden in Afrika een grote tol eisen zijn voor de Fitis bij ringonderzoek niet gevonden. Het kan zijn dat de soort door zijn verblijf in vochtiger bosgebieden ver voorbij de Sahel de dans weet te ontspringen.

Voor de Tjiftjaf staat de Sahel nog op veel verspreidingskaarten als overwinteringsgebied vermeld, maar de soort lijkt de laatste tientallen jaren deze woestijn-oversteek steeds minder te maken, en werd in inventarisaties in de jaren 2010 eigenlijk alleen nog in Ethiopië veel aangetroffen (Zwarts, 2023). Opvallend genoeg geldt voor de Zwartkop hetzelfde verhaal, en ook deze heeft een tegenhanger, de Tuinfluiter, die nog wél steeds de woestijn oversteekt. Ook hier lijkt het de Zwartkop te zijn die profiteert van zijn noordelijker winterverblijf, met een gestage

toename sinds de start van de BMP-tellingen. Bij de Tuinfluiter schommelen de aantallen, maar maken ze landelijk op de lange termijn weinig verandering door (<https://stats.sovon.nl/stats/soort/12760>), dus weliswaar niet de verdere achteruitgang zoals bij de Fitis, maar toch ver achterblijvend bij de Zwartkop. Wat Afrika betreft is het vooralsnog onduidelijk welke tol de Fitis moet betalen voor het halfjaar dat ze op dit continent verblijven, maar de Tjiftjaf lijkt door minder zuidelijk te trekken in het voordeel te zijn. Hierbij zal de huidige klimaatverandering ongetwijfeld in het voordeel van de Tjiftjaf werken, want thuisblijvende insectenetters zijn gebaat bij zachte winters.

Hoewel aanvullende gegevens over Afrika in de toekomst wellicht nog een ander licht op de zaak kunnen werpen, ben ik met de huidige stand van zaken toch geneigd de belangrijkste oorzaken van de tegengestelde trends te zoeken in de laatst overgebleven mogelijkheid, te weten verschillen in het broedgebied.

Broedhabitat

Gebaseerd op ringvangsten van het Constant Effort Site (CES)-project gedurende 1996-2015 werd de reproductiviteit berekend als het aantal juvenielen per volwassene. Voor de Tjiftjaf werd deze reproductiviteit 1,5 keer hoger geschat dan voor de Fitis.

Als mogelijke reden werd een verandering in de beschikbaarheid van broedhabitats genoemd: het optimale leefgebied voor de Fitis bestaat uit jong bos, in de eerste 20 jaar van zijn ontwikkeling, terwijl de Tjiftjaf houdt van alle soorten bos, zowel jong als oud (Bremer, 2019). In (Boele, 2023) werd opgemerkt dat de Tjiftjaf het liefst een niet te droog bos heeft. Jong bos, jonger dan 20 jaar is geliefd bij de Fitis, maar het oppervlak hieraan is in de periode tussen 1983 en 2013 door natuurlijke veroudering van het bos afgenomen van

Figuur 4 VERSPREIDINGSKAART VAN DE FITIS
(<https://nl.wikipedia.org/wiki/Fitis>)

- broedgebied (lichtgroen)
- permanent leefgebied (donkergroen)
- migratie (lichtblauw)
- niet-broedgebied/ overwinteringsgebied (donkerblauw)

Figuur 5 VERSPREIDINGSGBIED VAN DE TJIFTJAF
(<https://nl.wikipedia.org/wiki/Tjiftjaf>). Waarschijnlijk heeft de soort in de afgelopen decennia de Sahel als overwinteringsgebied overigens grotendeels opgegeven, zie tekst.

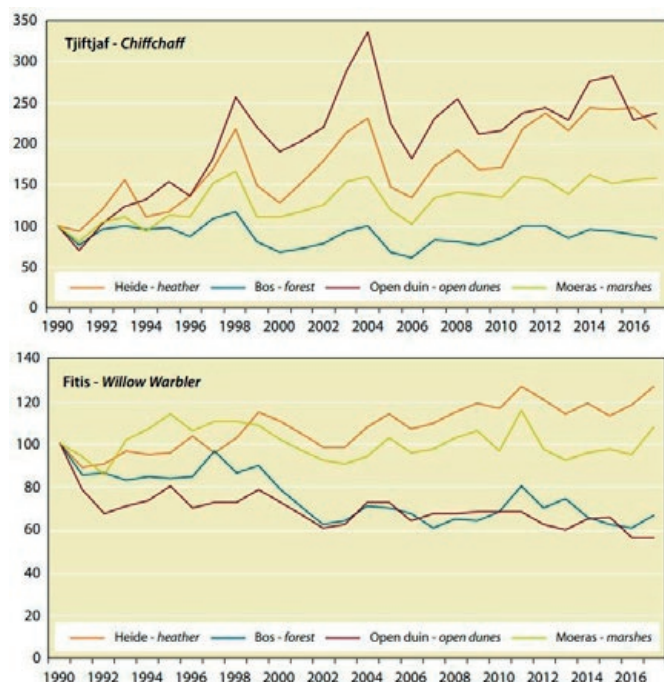
38% naar 8%, een afname van 79%. In lijn met deze afname daalde het aantal Fitissen in Nederland vooral in bosgebied. Moeras- en heidegebieden laten een positiever beeld zien door de beschikbaarheid van meer struiken, zoals figuur 6 laat zien (Bremer, 2019). Ook de wijzigingen in het bosbeheer, waarbij de praktijk van kaalkap de laatste halve eeuw geheel is verdwenen en heeft plaatsgemaakt voor uitdunning, is meer in het straatje van de Tjiftjaf. De vergrijzing van het Nederlandse bos kan daardoor een directe oorzaak zijn van zowel de toename van de Tjiftjaf als de afname bij de Fitis.

Nestgelegenheid

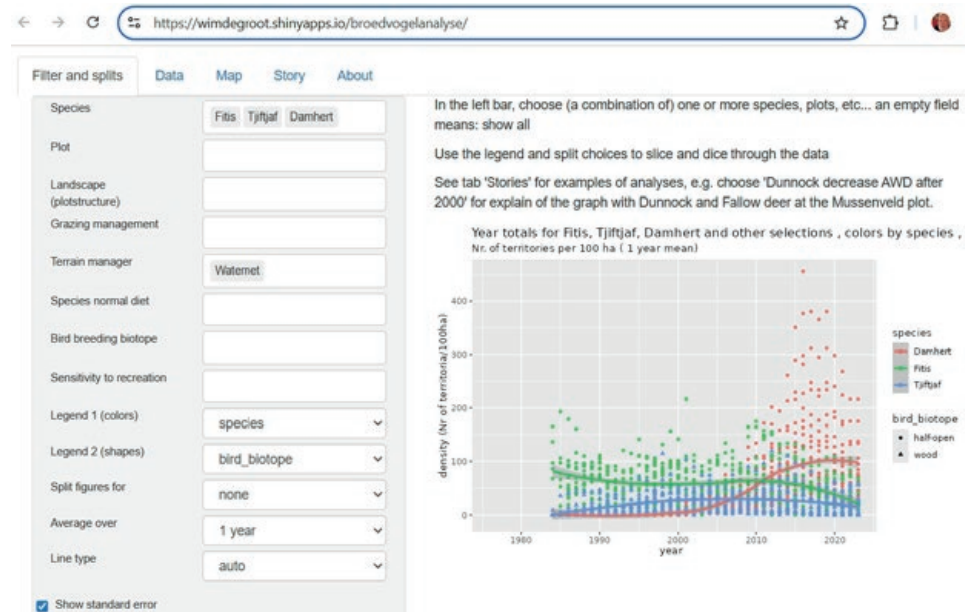
De stijgende trend voor de Tjiftjaf werd in de laatste Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels voor de periode 1990-2005 als volgt gerapporteerd: 'In deze periode groeiden de aantallen in open duingebied

[...] jaarlijks met ruim 5%, waardoor de aantallen verdubbelden over de totale periode [...] met een neiging zich te verspreiden naar meer open westwaartse duinen. De resultaten van de inventarisatierondes van het volledige Noordhollands Duinreservaat spreken voor zich: in 1982, 1988, 1993 en 2000 werden respectievelijk 68, 216, 281 en 574 tjiptjafterritoria geteld, en in 2006 werd de soort inmiddels als 'te talrijk om te tellen' beschouwd. De opeenvolging van struiken in bosvegetatie en de transformatie van monotone dennenbossen naar meer gemengde vegetatie werden als belangrijkste factoren voor dit succes beschouwd (Steve Geelhoed in (Scharringa, 2010)).

Beide vogels broeden dicht aan de grond in dicht struikgewas. Voor de Fitis is in Engeland een afname geconstateerd en toegedicht aan de verdwijning van ondergroei

Figuur 6 BROEDPOPULATIE (index, 1990=100) van Tjiftjaf en Fitis in vier habitattypen in Nederland.

Figuur 7 TREND VERGELIJKING TUSSEN FITIS, TIJFTJAF EN DAMHERT in de Amsterdamse Waterleiding Duinen.

door toenemende begrazing door Ree (*Capreolus capreolus*) en Muntjac (*Muntiacus reevesi*) (Gill & Fuller 2007, geciteerd in Bremer, 2019).

De Engelse studie, die suggereerde dat Fitissen meer last hadden van de afname van de ondergroei, kon ik vergelijken met de situatie in de Amsterdamse Waterleiding Duinen (AWD), waar sinds omstreeks 2010 door intensieve begrazing door Damherten de ondergroei eveneens grotendeels was verdwenen. In figuur 7 staan Fitis, Tjiftjaf én Damhert uitgetekend voor alle BMP-percelen van de AWD (terreinbeheerder 'Waternet').

Zoals de grafiek laat zien, valt de afname van het aantal Fitissen samen met hoge aantallen Damherten. Voor de Tjiftjaf werd deze relatie echter niet gevonden, hoewel deze vogel eveneens afhankelijk is van vergelijkbare broedplaatsen dichtbij de grond. Een

mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat de Tjiftjaf wel degelijk ook nadeel ondervindt door het gebrek aan ondergroei, maar dat dit deels gecompenseerd wordt door het voordeel dat de bossen ouder worden. Nu ja, zo kun je alles kloppend krijgen... maar in de grafiek is wel mooi te zien dat de Tjiftjaf zich beperkt tot bosrijke plots (driehoeken) en de Fitis zich vooral beperkt tot 'half-open' duinlandschappen (stippen).

Verder bewijs

Of de bovenstaande verklaringen over de mogelijke afhankelijkheid van jong bos en beschikbaarheid van ondergroei helpen bij het verklaren van de tegengestelde trends tussen Fitis en Tjiftjaf, kan in de toekomst verder onderzocht worden met relatief simpele vervolgonderzoeken zoals:

- De Damherten in de Amsterdamse Waterleiding Duinen worden sinds een aantal jaren beheerd en bereikten dit jaar een

dichtheid waarbij de verwachting is dat de ondergroei zich weer kan herstellen. De verwachting is dat zowel de Fitis als de Tjiftjaf hiervan zullen profiteren.

- Herbebossingsinitiatieven zullen naar verwachting resulteren in een (tijdelijke) toename van de Fitis. Bijvoorbeeld in Noord-Brabant staan de komende 4 jaar 1 miljoen nieuwe bomen gepland (<https://www.brabant.nl/subsites/brabantse-bomen/bosplaatsnamen>). SOVON kan op provinciaal niveau rapporteren, zodat eenvoudig te controleren is of de Fitissen profiteren van dit initiatief.
- Aangezien beide vogels wijdverspreid zijn over heel Europa, is het misschien een idee om een meer gedetailleerde blik te werpen op andere delen van Europa, met aandacht voor bijvoorbeeld bosleeftijd. Wesołowski (geciteerd in Bremer, 2023) ontdekte bijvoorbeeld al dat de Fitis vrijwel afwezig is in de oerbossen in Oost-Polen.

Dankwoord

Wim ter Keurs wil ik hartelijk bedanken voor het verzamelen en aanleveren van de data van Santhorst, die de aanleiding vormden voor dit onderzoek. De commentaren van Steve Geelhoed en Rob Bijlsma waren voor mij zeer behulpzaam.

TJIFTJAF Foto: Arnold Meijer

Bronvermelding

- Boele, Arjan & et al., 2023, 'Broedvogels in Nederland in 2022', Sovon-rapport 2023/40.
- Bremer, Loes van den & et al., 2019, 'Contrasterende aantalsrends van Tjiftjaf en Fitis: wat leert ons het CES?', Limosa 92.
- Dijk, Jelle van & Henk van der Kooij, 1981, 'Randstad en Broedvogels'.
- Duivendijk, Nils van, 2014, 'Determinatie Fitis en Tjiftjaf', <https://vogelwacht-utrecht.nl/wp-content/uploads/2014/04/11-Determinatie-fitis-tjiftjaf-KB2-pag26tm27.pdf>
- Meeuwenoord, Peter & Wim ter Keurs, 2023, 'Broedvogelinventarisatie Santhorst 2023 rapport DEFDEF! pdf'.
- NEM (Sovon, RWS, CBS, Provincies), 2024, 'SOVON. Verspreiding en trends, Aantalsontwikkeling', <https://stats.sovon.nl/stats/soort/>
- Scharringa C.J.G. et al, 2010, 'Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels', KNNV, 2010, EAN 9789491134012.
- Zwarts L., Bijlsma R.G. & van der Kamp J. 2023. The fortunes of migratory birds from Eurasia: being on a tightrope in the Sahel. Ardea 111: 397–437. doi:10.5253/arde.2022.a29

FITIS Foto: Arnold Meijer

Broedresultaten Ooievaars in 2025

Verloop en uitkomsten van het tweede monitoringsjaar

Vorig jaar is de werkgoep Ooievaars in zijn huidige bezetting met Eveline Loriaux, Ruud Lutterlof en ondergetekende, gestart met de monitoring van de Ooievaars in Zuid-Kennemerland. Uiteindelijk werden er in 2024 acht jongen groot. Dit jaar kent een beter resultaat met dertien goed doorvoede jonge Ooievaars.

■ Marina den Ouden

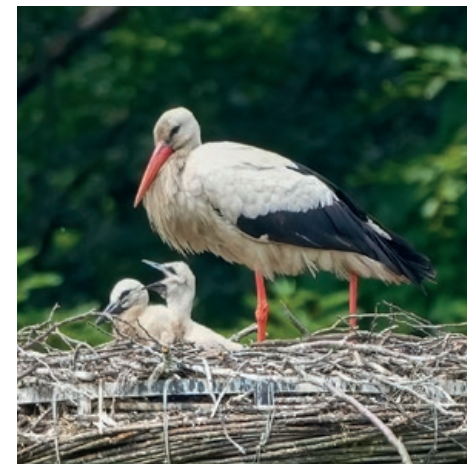
In 2024 werd er op zes nesten gebroed. Door het extreem natte en koude voorjaar met hagel, langdurige regen en zelfs een flinke voorjaarsstorm, gingen twee broedsels verloren. Op de vier overgebleven nesten groeiden acht jongen op, keurig verdeeld met twee jongen per nest. Vol goede moed startten we in maart 2025 met een globale inventarisatie van mogelijke broedparen voor het tweede monitoringsjaar.

Ooievaars leggen meestal in de eerste week van april de eerste eieren. Dus gingen we half april de nesten langs om vast te kunnen stellen dat op zeven nesten gebroed werd. Mooi droog lenteweer met een stralend zonnetje begeleidde ons op de ronde. Maar de droogte bleef aanhouden. Het ene jaar te nat, het andere te droog, het zal toch niet? Jonge, net uit het ei gekropen Ooievaartjes worden voornamelijk met regenwormen gevoerd en die waren nu niet voorhanden. Uit andere regio's bereikten ons de horrorverhalen van moeders die hun pasgeboren kuikens al uit het nest gooiden door voedselgebrek.

Gelukkig zijn toch op alle zeven bezette nesten jongen grootgebracht. Er zijn drie nesten met één jong, twee nesten met twee jongen en twee nesten met drie jongen en ze blaken allemaal van gezondheid. Alle jonge Uivertjes zien er gezond, levendig en weldoor-

voed uit. Op alle nesten was een beschermende ouder aanwezig die ze in de gaten hield. Opvallend was wel het leeftijdsverschil tussen de nesten.

Begin juli vliegen dertien jonge Ooievaars uit om het luchtruim te verkennen. Eerst met korte vluchtjes rond het nest, om daarna steeds verder af te zwaaien. De eerste weken slapen de pubers nog wel thuis, lekker veilig bij mams en paps, maar dan gaat het kriebelen. Het instinct roept, ze gaan op trek. De ouders volgen een paar weken later.

Ooievaar met twee jongen in Bloemendaal, 9 juni 2025. Foto: Ruud Lutterlof

Aantalsontwikkeling Halsbandparkieten in Zuid-Kennemerland

Van enkele vogels in de jaren negentig tot meer dan duizend nu

Iedereen heeft wel een mening over Halsbandparkieten. Er zijn haters, grote liefhebbers en mensen die de groene nieuwkomers interessant vinden. Wij behoren tot de laatste categorie en zijn door ons onderzoek ook wel van de vogel gaan houden. Het is een nieuwe exoot en juist daarom is het belangrijk om te volgen hoe de aantallen in Haarlem en omliggende gebieden ontwikkelen. Onderzoek biedt een unieke kans om te zien hoe een 'nieuwe' vogelsoort een gebied koloniseert. Vervut de eenvoudigste wijze om dit te doen, is het tellen van de Halsbandparkieten op de gemeenschappelijke slaapplaatsen. Erik Wokke, hij is helaas overleden, begon daarmee al in 2004. Anderen hebben dit overgenomen en sinds 2010 is er een vaste telgroep. En zoals Bernard Dragtsma en Gerard Beekman in deze Fitis mooi beschrijven, kan je door goed naar de 'schreeuwlelijkerts' te kijken, van de soort gaan houden ook.

■ Johan Stuart en Marco van Wieringen

Soortbeschrijving

Het uiterlijk is onmiskenbaar: groen met een rode snavel. De mannetjes hebben een zwarte keel en een ring om hun hals in de kleuren roze en zwart. De lange staart en puntige vleugels zijn kenmerkend. De jongen hebben kort na het uitvliegen nog niet zo'n lange staart en zijn daaraan te herkennen als ze met ouders overvliegen. Van oorsprong leven Halsbandparkieten in tropisch Afrika en Zuid-Azië. Ze worden al lange tijd in Europa gehouden als kooi- of volièrevogel. Waarschijnlijk zijn ze in de omgeving van Den Haag eind jaren zestig ontsnapt of losgelaten. In 1969 werd het eerste broedgeval in het wild vastgesteld. Ook in het Amsterdamse Vondelpark begon een populatie. Daar werd in 1977 het eerste broedgeval vastgesteld. In Haarlem broedde de soort voor het eerst waarschijnlijk pas in 1990. Sindsdien is het aantal Halsbandparkieten gegroeid en verspreiden ze zich over de hele Randstad en ook daarbuiten.

Een stad of dorp met bomen en parken is een goed biotoop voor deze exoot. De Halsbandparkiet heeft een voorkeur voor een gebied met verspreid staande bomen met hier en daar een holte om te broeden. Dit lijkt ook op hun oorspronkelijke biotoop. Ze eten veel knoppen en (onrijpe) vruchten. In steden wordt er ook voedsel door de mens aangeboden; ze zijn bijvoorbeeld gek op pinda's. Maar dit is waarschijnlijk niet de belangrijkste reden waarom de soort vooral in steden en dorpen leeft. We denken dat de omgeving van de mens veiliger is, omdat daar relatief weinig roofvogels jagen.

Methode

Om de tellingen uit te voeren is het nodig vooraf de slaapplaatsen te lokaliseren. En omdat deze nogal eens veranderen, zijn verkenningstochten voor de officiële telavond dus van belang. Op de telavond gaat het meestal zo. De vogels komen kort voor zons- ondergang aanvliegen uit diverse richtingen

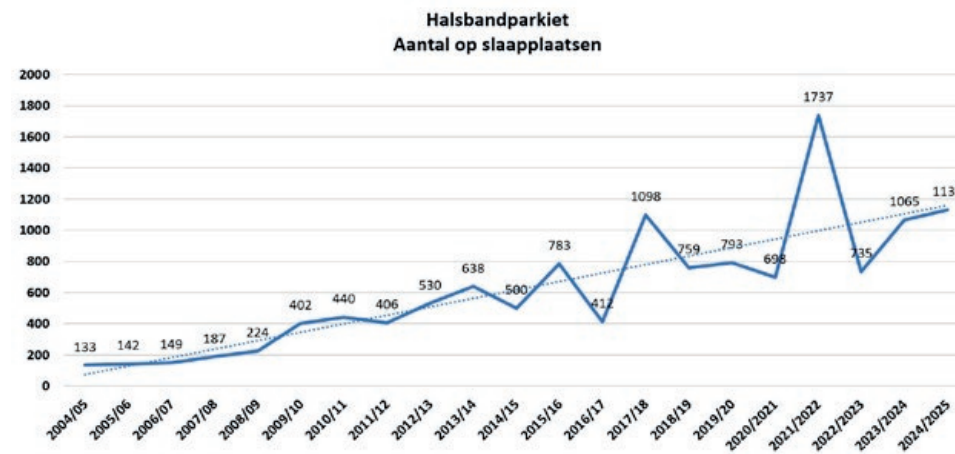
en landen al roepend in hoge bomen in de buurt van de slaapbomen. Rond zonsondergang vliegen ze vervolgens in groepjes naar de slaapbomen. Als de tellers dan een strategische positie hebben, kunnen ze met een lichte lucht op de achtergrond de vogels tellen die invliegen. Daarbij hopen we op kleine groepjes tot twintig stuks die goed te tellen zijn, grotere groepen worden geschat. Vaak door meerdere mensen en hun aantal wordt dan gemiddeld. We proberen altijd met minimaal twee mensen te zijn, zodat er één iemand kan schrijven. Het aantal invliegers wordt per vijf minuten opgeschreven. Soms lukt de telling niet, bijvoorbeeld omdat ze in grote groepen binnenvallen of omdat er onrust is door een roofvogel in de buurt, waardoor de hele groep opvliegt. Dan is het nog mogelijk de vogels te tellen die in de slaapboom zitten, wat echter lastig is vanwege duisternis, dicht bij elkaar zittende vogels en de vele boomtakken. Maar je hebt dan toch een schatting van het aantal. De tellingen zijn altijd in de winter, omdat de vrouwtjes in het broedseizoen op het nest blijven, en we proberen te tellen in decem-

ber én in januari. Voor figuur 1 hebben we het maximum per winter genomen. Om de paar jaar organiseert Sovon een landelijke simultaantelling om zo de populatie in Nederland te volgen (Louwe Kooijmans, 2025).

De methode van slaapplaatsstellingen kent ook wat nadelen. Je weet bijvoorbeeld nooit zeker of alle vogels uit een gebied op de slaapplaats zitten die jij telt. Misschien is er nog een andere slaapplaats? Bovendien verandert het herkomstgebied continu, er ontstaan nieuwe slaapplaatsen en vogels wisselen ook wel van slaapplaats.

Resultaten

Onze telreeks start in de winter van 2004/2005 met 133 exemplaren. Over de jaren daarvoor heeft Nico Slotboom (Slotboom, 1994) wat waarnemingen samengevat, vooral uit Haarlem-Schalkwijk waar de grootste aantallen toen rondhingen. In 1987 tot en met 1991 werden tot maximaal drie exemplaren gezien. In 1992 werden er maximaal 32 exemplaren geteld, en 38 in 1993. In 1994 werd de slaapplaats aan de Boerhaavelaan in Haarlem-Schalkwijk ontdekt:

Figuur 1 AANTAL HALSBANDPARKIETEN OP SLAAPPLAATSEN in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer per winter. De stippellijn is de lineaire trendlijn.

Paartje HALSBANDPARKIETEN in het Schoterbos. Foto: Koos Dansen.

er sliepen 26 exemplaren. Die slaappleaats aan de Boerhaavelaan is jarenlang in gebruik geweest en daar begonnen we dus in de winter 2004/05 met de tellingen. Zie figuur 1 voor de aantallen per winter.

De Halsbandparkieten sliepen ook op andere plaatsen in Schalkwijk, in Parkwijk en op het Bolwerk achter station Haarlem. Sinds 2023 slapen ze op het grootste en drukste kruispunt van Haarlem: Schipholweg, Prins Bernhardlaan, Amerikavaart.

In 2004/05 werden dus al 133 Halsbandparkieten geteld en dat aantal loopt op tot 638 in 2013/14. Daarna wisselen de aantallen sterk.

In de winter van 2020/21 werd de slaappleaats in Nieuw-Vennep ontdekt. Ze slapen daar in hoge bomen langs de Vennepeweg in de buurt van een winkelcentrum. Dat jaar

werden er daar 285 geteld, maar het jaar daarop maar liefst 1009. Dat aantal veroorzaakt de piek in de winter van 2021/2022 want in Haarlem werden er die winter 728 geteld. Dit was helaas geen simultaantelling en de vraag is of we de aantallen zomaar bij elkaar op mogen tellen. De laatste jaren zijn de aantallen van de bekende slaappleaatsen in Haarlem en Nieuw-Vennep samen steeds boven de 1000 exemplaren.

Omdat we het invallen van de Halsbandparkieten in de slaapbomen per vijf minuten opschrijven, weten we dat dat begint in de periode iets voor zonsondergang tot tien minuten na zonsondergang. Zo'n 20 tot 40 minuten na zonsondergang is het klaar en dan zitten alle vogels in de slaapboom. Gemiddeld duurt het invallen 20 minuten ($n=17$).

HALSBANDPARKIETEN in Parkwijk in paniek door Havik. Foto: Johan Stuart

Discussie

De aantallen nemen eerst gestaag toe, daarna gaan de aantallen flink schommelen. Sterfte door kou, voedselgebrek of ziekte is hiervoor een mogelijke oorzaak, maar mogelijk ook het ontstaan van slaappleaatsen noorden van het Noordzeekanaal na de winter van 2013/14. Voor die tijd sliepen de Halsbandparkieten uit Beverwijk en Heemskerk in Haarlem. Johan Stuart zag tijdens het wachten op de trein in Beverwijk 's morgens altijd groepjes naar het noorden vliegen en 's avonds naar het zuiden. De eerste telling van een slaappleaats van Halsbandparkieten in Heemskerk werd in november 2014 op Waarneming.nl gezet. Dit past dus mooi in het beeld. Nu zijn er slaappleaatsen in Heemskerk en Castricum en komen de vogels van boven het Noordzeekanaal waarschijnlijk niet meer slapen in Haarlem. Dat ze dat nog

wel lang deden, is te verklaren uit het feit dat Noord-Kennemerland vanuit Zuid-Kennemerland is gekoloniseerd.

Ook is het mogelijk dat we een slaappleaats hebben gemist ondanks oproepen slaappleaatsen aan ons door te geven. De slaappleaats in Nieuw-Vennep werd op Waarneming.nl 'ontdekt' en het is goed mogelijk dat er daar, of elders in de Haarlemmermeer, al voor 2021 een slaappleaats was.

De vraag is waarom de parkieten een voorkeur hebben voor drukke kruispunten om te slapen. Wij hebben een sterk vermoeden dat dit te maken heeft met het vermijden van roofvogels. Deze worden namelijk aangetrokken door het grote aantal opvallende vogels. Meerdere keren hebben we een Sperwer of Havik gezien rond de verzamelende Halsbandparkieten. Op 18 december 2021 was het een jonge man Havik die na

25 minuten jagen een Halsbandparkiet uit de lucht pakte. Op 19 december 2015 was er ook een Havik actief. We citeren uit het verslagje van de telling: 'Het invliegen in de slaapbomen was al begonnen, toen er een Sperwer verscheen. De parkieten werden alert, maar er vlogen maar vijf vogels op om roepend boven de Sperwer te gaan vliegen. Wel ontstond er paniek toen er een Havik verscheen. Deze dook in de slaapboom, maar verschalkte geen parkiet. Alles vloog op, en hoewel de Havik snel door vloog, bleven de parkieten lang rondvliegen en duurde het zeker tien minuten voordat ze weer invielen in de slaapboom.'

Concurrentie en schade?

De vraag is nu of de groeiende populatie Halsbandparkieten erg is. Als eerste denken mensen vaak aan concurrentie met andere soorten. Nu zal er weinig concurrentie zijn om voedsel gezien de voedselkeuze van de Halsbandparkieten. Dan is er nog de vraag of er concurrentie is om broedholten. In dit verband worden de Boomklever en de Grote Bonte Specht vaak genoemd. Maar deze soorten zijn beide de afgelopen jaren flink toegenomen, en Vogelbescherming noemt zelfs de toename van de Grote Bonte Specht in Laag-Nederland een van de mogelijke oorzaken voor het floreren van de Halsbandparkiet. De specht hakt immers nesten uit, die later in gebruik genomen kunnen worden door Halsbandparkieten. Een andere reden om je zorgen te maken is schade aan bijvoorbeeld land- en tuinbouwgewassen. Er zijn inderdaad voorbeelden van boomgaarden waar schade is doordat Halsbandparkieten hapjes uit het fruit nemen. Boomgaarden in de Randstad lopen nu de meeste risico. De Olmenhorst in Lisserbroek heeft volgens eigen zeggen in 2019 €15.000 tot €20.000 schade geleden (HCNieuws, 2022). Bij12, het samenwerkingsverband van de 12 provincies, heeft in

2024 €10.522 uitgekeerd voor schade veroorzaakt door Halsbandparkieten. Het gaat dan om schade aan appels, peren en mais. Van dit bedrag is €4.972 in Noord-Holland uitbetaald (www.bij12.nl).

Net als bij veel andere nieuwe soorten in de Nederlandse natuur, zullen we leren moeten leven met Halsbandparkieten. De soort zal waarschijnlijk nooit meer verdwijnen. Dan kun je ze maar beter accepteren en misschien zelfs van ze genieten...

Dankwoord

Dit zijn alle slaapplaatstellers in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer: Gert Baeyens, Gerard Beekman, Andrea Bloem, Rob Buiten, Bernard Dragtsma, Mark Hessels, Eduard Hoek, Roelant Jonker, Priya Nair, Pim de Nobel, Melody Raven, Maarten Reinbout, Johan Stuart, Dirk Tanger, Marco van Wieringen en Erik Wokke. Zonder hun inspanningen was dit artikel niet mogelijk.

Bronvermelding

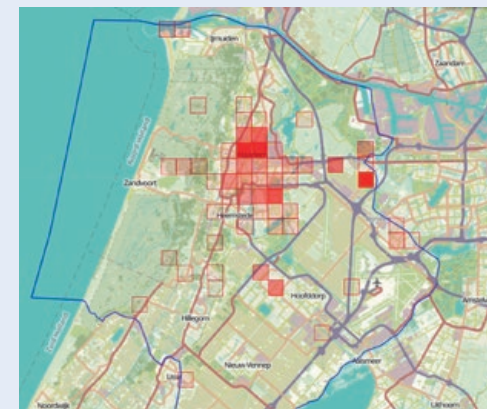
- F.M. van Groen, J. Louwe Kooijmans, G. Timmermans & K. Wonders (2022). Vogelatlas Amsterdam, Broedvogels en wintervogels in en rond de hoofdstad. Noordhoek, Gorredijk.
- F. van Groen (2024). Grote Alexanderparkiet neemt nog toe. De Gierzwaluw, 62(3), 10–14.
- HCNieuws (2022). Halsbandparkiet komt wellicht op 'dodenlijst'. www.hcnieuws.nl
- J. Louwe Kooijmans (2025). Parkieten in Nederland in de winter van 2024/2025. Sovon-rapport 2025/18.
- N. Slotboom (1994). De Halsbandparkiet (*Psittacula krameri*). Fitis, 30(3), 123–125.
- J. Kuijs, J. Stuart en L. Zaremba (red.) (2015). Vrije vogels. Dynamiek in de vogelstand van Zuid-Kennemerland en Haarlemmermeer. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland, Haarlem.

Waar slapen onze Grote Alexanderparkieten?

Naast de Halsbandparkiet leven er in Haarlem ook Grote Alexanderparkieten. Ze zijn een stuk groter, de mannetjes hebben een roze schoudervlek en ze hebben een andere roep, veel lager. Tot december 2013 verschenen er Grote Alexanders op de slaapplaats van de Halsbandparkieten in Haarlem. Er werden er tot 16 geteld (december 2007). Na 2013 worden ze niet meer gezien op de Haarlemse slaapplaats van de Halsbandparkieten. Overdag telden vogelaars tot zo'n 25 vogels in Haarlem. Ze worden vooral waargenomen in de Bolwerken, in het Kenaupark, langs de Richard Holkade en in de Haarlemmerhout. Ze broeden daar ook. Ook elders in de regio worden soms Grote Alexanderparkieten gezien. Figuur 2 geeft een overzicht van de waarnemingen van deze vogels in onze regio.

Om te ontdekken waar de Grote Alexanderparkieten slapen is er gepost aan het einde van de middag bijvoorbeeld op de Prinsenbrug (aan de oostkant van de Bolwerken). De vogels vlogen naar het oosten over en werden daarna niet meer teruggevonden. Het vermoeden rees dat ze naar Amsterdam vliegen om zich aan te sluiten bij de Grote Alexanderparkieten in Amsterdam. Daar zijn er op 18 december 2021 wel 580 Grote Alexanderparkieten geteld op de slaapplaats in het Oosterpark (Van Groen, 2022) en bij de laatste simultaantelling in januari 2025 zelfs 980 (Louwe Kooijmans, 2025). Het vermoeden dat 'onze' Grote Alexanderparkieten in Amsterdam slapen wordt bevestigd door 18 waarnemingen in Zwanenburg van Peter Schrijver. Hij zag tot wel 40 Grote Alexanderparkieten naar het oosten overvliegen. Ook anderen hebben dit gezien. De vogels vliegen dus zeer waarschijnlijk elke ochtend en avond 19 kilometer om bij hun

Amsterdamse soortgenoten te slapen in het Oosterpark. Ze slapen daar samen met Halsbandparkieten maar ze komen eerder aan op de slaapplaats (Van Groen, 2024).

Figuur 2 Km-hokken met waarnemingen van Grote Alexanderparkiet in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer over de periode 1 januari 2000 en 1 juli 2025. In Zwanenburg zijn vooral overvliegende parkieten geteld. Bron: kennemer.waarneming.nl

GROTE ALEXANDERPARKIET in een walnotenboom in de Krim in Haarlem. Foto: Robert Atkins

Exoten-desinteresse, maar toch Halsbandparkieten tellen

Over hoe de tellers de eerste slaaplaatstellingen beleefden

Afgelopen najaar werd vogelmaatje en (mede)werkgroeplid Gerard Beekman door Johan Stuart benaderd met de vraag of hij er voor voelde om de vaste slaapplaats van de Halsbandparkieten in Nieuw-Vennep te willen tellen. Nu is het met z'n tweeën tellen (vooral op donkere winteravonden) altijd leuker, dus Gerard vroeg hoe ik er in stond. Na enige aarzeling, vooral gerelateerd aan het gegeven dat exoten (dus ook de Halsbandparkiet) nooit onze bijzondere belangstelling hadden genoten, besloten we toch in het telproject te stappen. Een mooie gelegenheid om met onze latent aanwezige desinteresse casu quo vooringenomenheid af te rekenen. Je gaat je dan meer in de soort verdiepen. Onbekend maakt immers onbemind. Noem het maar een voorzichtige toenaderingspoging.

■ Bernard Dragtsma en Gerard Beekman

Over immer sluimerende desinteresse in exoten

De nodige vogelaars zullen bovenstaand vermijdingsgedrag aangaande exoten wel herkennen. Op Waarneming.nl moet je ze zelfs aanvinken om jouw soortenlijst compleet te krijgen. Hoe komt dat toch? Bij exoten denk je al snel aan invasieve soorten die, veelal als gevolg van het ontbreken van natuurlijke vijanden, de concurrentie aangaan met inheemse soorten. Maar geldt dat ook voor de Halsbandparkiet? Weliswaar nemen de aantallen als mede het verspreidingsgebied fors toe en er wordt gevreesd voor een stevige (nestplaats)concurrentie. Het betreft dan met name de Grote Bonte Specht en de Boomklever die getroffen worden. De diverse onderzoeken hiernaar zijn echter niet eensluidend. Treffend was echter de sympathieke wijze waarop Johan Stuart en de Sovon-projectcoördinator, Jip Louwe Kooijman, over de soort spraken. Al met al begonnen we, voordat de tellingen begonnen, al wat meer sympathie voor de Halsbandparkiet te ontwikkelen.

De voorbereiding

Hoewel we redelijk door de wol geverfde vogelaars/tellers zijn en de Halsbandparkieten ook voor de beginnende vogelaar goed te tellen zijn, besloten we toch om de online introductie bijeenkomst van Sovon te volgen. Je kunt er altijd kennis opdoen. Kort gezegd kwam het er op neer dat je op twee vaste dagen, van ongeveer een uur voor zonsondergang tot het donker, de groepjes invliegende vogels naar de slaapplaats telt. De tijdsinvestering was dus gering. Dit bleek in ons geval toch minder eenvoudig dan we dachten. We hadden namelijk besloten om een week voorafgaande aan de eerste tel-dag te oefenen, om niet met verrassingen geconfronteerd te worden. Maar goed ook zo bleek ons later.

De tellingen

Een week voorafgaande aan de eerste telling togen Gerard en ik op de voorgeschreven tijd naar de telplek. We hoorden na enige tijd posten de eerste groepjes parkieten al luid roepend aankomen. Ze vlogen echter niet

rechtstreeks naar de bekende slaapbomen, maar verzamelden zich voor in enkele naburige bomen, om daarna in vrij grote groepen naar de eigenlijke slaapbomen te verkassen. Door de groepsgrootte lieten ze zich moeilijk tellen. Lang niet alle vogels bleven in de slaapboom, regelmatig vlogen ze ook weer terug naar de voorverzamelplaats of verdwenen geheel uit het zicht, om na enige tijd ook weer terug te keren. Dit alles maakte het voor ons onverwacht vrij onoverzichtelijk. Er zat dus niets anders op dan op het laatste ogenblik tegen het donker aan de gehele groep te tellen.

Bij de eerste telling regende het behoorlijk, gelukkig bleek een portiek met goed zicht op de slaapboom uitkomst te bieden. Ook nu weer enige verwarring. We hielden in het volste vertrouwen op onze eerder opgedane

ervaringen tot bijna donker nauwlettend de slaapboom in de gaten. Echter, nu bleven de vogels hangen in enige door ons eerder gekenmerkte voorverzamel bomen. Oorzaak vuurwerk? Toen we ons dit realiseerden waren we nog maar net op tijd om tegen de opklarende hemel de vogels te tellen. Op 21 december telden we 208 stuks. Gerard heeft vervolgens in overleg met Johan de slaapplek op de Sovon-website uitgebreid.

Bij de tweede telling op 11 januari waren we extra op onze hoede, hoe zouden de vogels zich gedragen? Tot op het laatst toe hielden ze ons in spanning. Nu zochten ze weer hun vertrouwde slaapbomen op. We negeerden grotendeels de binnenvallende en vertrekkende groepjes en telden tegen donker aan in één keer de hele groep. Dit keer telden we 210 stuks, met deze aantallen goed te doen.

Paartje HALSBANDPARKIETEN. Foto: Ton Lansdaal

Slaapbomen in Nieuw-Vennep met [HALSBANDPARKIETEN](#). Foto: Gerard Beekman

Gelukkig ontliepen de aantallen van de eerste en de tweede telling elkaar nauwelijks, zodat ook dit gegeven ons qua betrouwbaarheid van de telling aardig geruststelde.

Resumé

Of de Halsbandparkiet in de toekomst zich nu ontwikkelt tot een invasieve exoot die andere soorten verdringt of tot een ecologisch aangepaste soort, zal de toekomst

moeten uitwijzen. Onze deelname aan de tellingen levert – hoe minimaal dan ook – hopelijk een bijdrage om meer inzicht te krijgen in dit vraagstuk. In die zin hebben we de tellingen als zinvol ervaren. Door een actieve bijdrage te leveren en ons meer te verdiepen in de soort, is onze sympathie voor deze exoot zondermeer toegenomen. Onbekend maakt inderdaad onbemind!

Buizerds broeden op Schiphol Trade Park

Verrassend broedgeval in groene wand

Wanneer een logistiek bedrijventerrein ontwikkeld wordt in voormalig agrarisch gebied, verandert de leefomgeving voor de wilde dieren die er leven. Er zijn dan niet alleen bedreigingen voor de dieren, maar er doen zich ook nieuwe kansen voor. Het vraagt flexibiliteit en inventiviteit van de dieren om zich aan te passen aan de nieuwe leefomstandigheden. En soms is de natuur nog verrassender dan je denkt...

■ Corinne Kalisvaart

Schiphol Trade Park is een logistiek bedrijventerrein aan de rand van Hoofddorp met een focus op biodiversiteit en duurzaamheid. Het terrein is natuurpositief ingericht, met ruimte voor een rijke variatie aan planten en dieren. Zo zijn er groene verticale gevels gerealiseerd op gebouwen, die dienen als schuil- en nestplekken voor vogels, vlinders en insecten. Dat deze wand ook een veilige broedplek voor een grote roofvogel als een Buizerd zou worden, is voor velen een verrassing.

Uniek

Toen ik de Buizerds in en uit de wand zag vliegen op 30 april 2025, verwachtte ik geen buizerdnest aan te treffen. In de literatuur zijn heel weinig meldingen van Buizerds bekend die broeden op gebouwen of op andere door mensen gemaakte plekken in Nederland of in andere landen.

Dit jaar heeft een buizerdpaar een unieke nestplaats uitgekozen: een bedrijfsgebouw op Schiphol Trade Park, op de verticale groene wand.

DE JONGE BUIZERDS in de groene wand op 30 juni 2025. Foto: Corinne Kalisvaart

Een hoogwerker wordt ingezet om de jonge **BUIZERDS** te kunnen ringen. Foto: Corinne Kalisvaart

BUIZERD BOBBY op 11 juni 2025 bij het ringen. Foto: Corinne Kalisvaart

Bovenop de groene wand hebben de Buizerds in de bloeiende beplanting een riant nest. Onder een afdak, geen last van regen of wind. En met uitzicht over de velden met graan en olifantengras, de snelweg A4 en de langs vliegende vliegtuigen vanaf de startbaan op Schiphol (Kaagbaan). En in de nabije omgeving voldoende voedsel als muizen en andere knaagdieren.

Monitoring

Ik heb de Werkgroep Roofvogels Rijnland om hulp gevraagd met de monitoring. Met een camera op een hoge stok is de broedende Buizerd ontdekt op een riant nest met drie eieren (2 mei 2025). We hebben toen een nestkaart aangemaakt.

Bij navraag bij medewerkers van het logistieke bedrijf bleken de Buizerds al een paar weken af en aan te vliegen.

De moeder is opvallend licht gekleurd en goed herkenbaar. De vader is een stuk donkerder gekleurd en duidelijk kleiner dan de moeder. Ze reageren niet op langsrijdende auto's, vrachtwagens, wandelaars of fietsers. Maar wanneer iemand stilstaat onder het nest, vliegen ze weg van het nest. Hoogte nest ca. 15 meter.

Ik wilde voorkomen dat er door teveel aandacht op het nest de ouders niet meer op het nest zouden durven komen. Of dat ze hun nest agressief zouden gaan verdedigen.

In overleg met het bedrijf hebben we daarom besloten het nest voorlopig geheim te houden om de Buizerds rust te gunnen om hun eieren uit te broeden en de jongen veilig op te laten groeien.

Het onderhoud van de groene wand en het glazenwassen is uitgesteld tot de jongen uitgevlogen zijn.

Blijkbaar heeft het ouderpaar geen last van de bedrijvigheid op en rond het gebouw. En zolang niemand stil staat onder het nest, voelen de Buizerds zich niet bedreigd. Dus vooral 'Business as usual'.

Twee jongen

Eind mei zijn twee jongen uit het ei gekomen. Ik woon in hetzelfde gebied, dus ik kon de jongen geregeld monitoren.

Op 11 juni zijn de twee jongen gewogen, opgemeten en geringd. De jongen zijn met behulp van een hoogwerker van de glazenwassers even naar beneden gehaald voor het ringen. Van de medewerkers van het bedrijf krijgen ze de namen: Bruce en Bobby.

Op het nest zijn de volgende prooien gevonden bij het ringen: Mol en jonge Ekster. Van een afstand is het nest gemonitord met een verrekijker.

Op 11 juli zijn de jongen voor het eerst uit het nest gevlogen. Hun eerste vlieg pogingen verlopen succesvol en 's avonds worden ze weer gezien op het nest met hun moeder. De volgende dagen is het genieten van de vlieg- en jachtlessen van de jonge Buizerds. Het is interessant om te volgen hoe de jongen zich gaan ontwikkelen, nu en in de toekomst. Het is opvallend dat de ouders een stuk schuwer zijn dan de twee jonge Buizerds. Interessant om te kijken of de jongen later als nestplaats ook een groene wand op een gebouw gaan kiezen. Ze kennen immers zelf nu nog geen bomen als nestplaats. Heel benieuwd hoe het verder met ze gaat.

Andere roofvogels en uilen

Op het bedrijventerrein komen nog meer

roofvogels en uilen voor. Een ander buizerdpaar broedt al jaren in de hoge bomenrij bij het rangeerterrein bij station Hoofddorp, aan de andere kant van het terrein, hemelsbreed ca. 1,5 km afstand. Ook dit jaar heeft dit paar Buizerd hier succesvol gebroed: drie jongen zijn geringd en uitgevlogen. Ook vier jonge Ransuilen zijn eind juli uitgevlogen vanuit een nest in een hoge boom op het terrein. Op het bedrijventerrein hangen ook verschillende nestkasten. Hier zijn dit jaar twee jonge Slechtvalken, drie jonge Torenvalken en vijf jonge Kerkuilen uitgevlogen. Kortom, een succesvol roofvogel- en uilenjaar in het gebied.

Deze unieke nestvondst toont aan dat groene bedrijventerreinen een belangrijke rol kunnen spelen in het behouden en creëren van leefruimte voor flora en fauna.

Dankwoord

Stichting Fauna Haarlemmermeer bedankt de medewerkers van het logistieke bedrijf, de bouwer van de groene wand en de ontwikkelaar van het bedrijventerrein voor hun medewerking en hun betrokkenheid, en de Werkgroep Roofvogels Rijnland voor het delen van de kennis, de begeleiding en het ringen van de Buizerds.

Stichting Fauna Haarlemmermeer
Corinne Kalisvaart

Bronvermelding

- <https://www.faanahaarlemmermeer.nl/>
- <https://www.sadc.nl/locaties/schiphol-trade-park/>
- <https://www.roofvogels-rijnland.nl/>

Video naar nest opname met jonge Buizerds:

https://www.instagram.com/reel/DMVAMUuSeVS/?utm_source=ig_web_button_share_sheet&igsh=ZDNIZDcoMzIxNw==

Interview met vogelaar en schilder Eef Kieft

Blijf je verwonderen over de dingen die je ziet

Eef Kieft is al lange tijd lid van de Vogelwerkgroep. Daarnaast schildert en tekent hij en dat zijn ook vaak vogels. Een interessante combinatie die erom vraagt om eens nader kennis te maken. Christophe Reijman, zelf ook tekenaar en tekenleraar, ging op een zwoele zomeravond in augustus bij hem langs.

■ *Christophe Reijman*

Eef neemt mij mee de steile trap op naar de werkkamer in zijn Haarlemse huis. Ik zie aquarellen van Pestvogels, een schijf hout van een naaldboom met daarop een Grote Bonte Specht geschilderd, een aantal olieverfschilderijen van een IJsvogel, Wilde Zwanen, een Huismus, Pimpelmees en een Torenvalk en tekeningen van stillevens en landschappen. Ik ben onder de indruk. Eef beschikt duidelijk over een bijzonder goed waarnemingsvermogen en de coördinatie om de fijnste details op papier te krijgen. Eef vertelt over zijn werk.

'Ik was al vijftien jaar bezig bij een kunstenaar. Daarna een paar jaar niet, maar nu alweer tweeënhalf jaar bij een nieuwe leraar. Die eerste heette Joop Rooijers en sinds 2022 werk ik bij Sjak Jansen. Van kleins af aan heb ik veel getekend. Tot ik een jaar of vijftien was. Later begon ik ook met schilderen en ben ik eigenlijk meteen met de moeilijkste techniek, aquarelleren, gestart.'

'Bij Joop heb ik veel geleerd over techniek en materiaal en om voorbij de gebaande paden te werken. Bij Sjak is het proces anders, hij geeft niet zozeer les maar begeleidt. Ik werk nu met een groep die een foto naschildert. Bij Joop schilderden we bijvoorbeeld een stillevens, waarbij dat stillevens zelf eerst nauwkeurig moest worden neergezet. Hij was kunstenaar én docent. Bij Sjak merkte ik dat ik

graag wat losser wilde leren werken. Ik ben nu bezig met een Torenvalk in olieverf, waarbij ik de veren in de vleugels niet meer allemaal stuk voor stuk uitwerk. De focus komt hierdoor meer op de kop te liggen. Losser schilderen kost me echter wel wat moeite. Ik merk dat ik toch sneller geneigd ben alles tot in de puntjes uit te werken.'

Kleurenblind

'Momenteel ben ik ook bezig met een olieverf van Bijeneters, naar aanleiding van een foto die ik maakte bij het Spartelmeer. Die wordt echt wel losser, maar daarbij komt een probleem kijken: ik ben namelijk kleurenblind. Dat wil niet zeggen dat ik helemaal geen kleuren zie. Ik zie meestal geen verschil tussen groen en bruin en ook vaak niet tussen sommige tinten rood en groen of bruin. Best lastig, maar gelukkig weet ik hoe ik verf kan mengen om een bepaalde kleur te krijgen.'

We lopen zijn werkkamer uit, de trap weer af en gaan naar zijn smalle, diepe stadstuin. Daar zetten we het gesprek voort in een gezellige overkapping en onder het genot van een kopje thee.

'Voorheen werkte ik in de Leidsebuurt, maar nu in een studio in Klein Heiligland. Daar is vaker een vrije ruimte beschikbaar waar ik zelf lekker aan de slag kan gaan. Hier thuis heb ik er de ruimte niet voor, afgezien dan

van mijn werkkamer waar mijn werk hangt. Maar daar kan ik het werk niet laten staan en bovendien is er in de studio beter licht. Overigens ben ik in de lessen de enige die vogels kijkt. Het is wel grappig: in mijn kennissenkring kijkt juist iedereen vogels. Maar ik merk wel dat mijn inspiratiebron aanstekelijk werkt bij de andere schilders.'

'Als ik foto's gebruik om te schilderen is dat eigen materiaal. Wat je dan maakt is namelijk nog door niemand geschilderd. Een wildekeurige foto van het internet plukken is er voor mij niet bij. Daarnaast zie ik mijn werk niet als kunst. Ik beheers meer een kunstje. Het gaat uiteindelijk om het belang van het moment en dat je daar iets mee doet.' Eef fotografeert dus ook veel. Hoe hij ertoe gekomen is om vogels te gaan kijken?

'Ik heb altijd veel belangstelling gehad voor biologie. Bovendien was ik degene die goed was in bomen klimmen. Als vriendjes bijvoorbeeld een tamme Gaai wilden hebben, wist ik wel een nest en haalde ik er de vogels voor hen uit. Andere tijden zijn het dan hè? Vanaf mijn twaalfde heb ik het vogels kijken opgepakt en ik ben op mijn zestiende al lid geworden van de Vogelwerkgroep. Ik kreeg een vriendengroep met wie ik veel vogelreizen ben gaan maken. Ik ben in de Sahara geweest en in Turkije en heb overal veel dia's gemaakt.'

Belboom werd Dutch Birding

'Dat alles speelde in de jaren zeventig van de vorige eeuw. Toen moest je nog letterlijk alles zelf uitvogelen als je naar bepaalde soorten op zoek wilde gaan. Nu is de infor-

EEF KIEFT in actie.

Foto: Christophe Reijman

PESTVOGEL Aquarel van Eef Kieft

matievoorziening veel beter. Hoe we elkaar op de hoogte hielden van soorten? We hadden een belboom. De eerste belde de tweede, en die belde de rest weer op. Zo kwamen we uiteindelijk op een systeem dat goed werkte. Ik ben zelfs één van de initiatiefnemers geweest van Dutch Birding. Het eerste exemplaar was in één middag in elkaar gezet. Het was een gestencild blad met foto's en tekeningen, maar zo is het uiteindelijk wel ontstaan. Ik heb er overigens niet zo lang bijgezet. Ik vind het soorten-jagen en het *twitchen* op het moment niet zo veel voldoening meer geven. Het met z'n allen op een hoopje staan, dat gaat toch ten koste van de beleving.'

'Wat ik wel lang gedaan heb, was trektellen. Het trektellen vond ik altijd interessant. Dat heb ik vanaf de jaren tachtig zo fanatiek gedaan, dat het een soort obsessie voor me werd. Ik moest gewoon twee, drie keer per week zitten. Het genieten van de soorten, het ondergaan van die trek, maar dan de vraag: wat gebeurt er vervolgens met die gegevens? Is het allemaal wel van wetenschappelijke waarde? Die vraag heb ik me vaak gesteld. Als je een vogel een jaar niet ziet, hoe zit het daar dan mee? Waardoor komt dat? Dat komt niet uit die tellingen. Dus vond ik het uiteindelijk de moeite waard? Eigenlijk weet ik dat niet. Misschien dat ik het binnenkort maar weer eens ga proberen. Ook doe ik al negentien

jaar de Broedvogelmonitoring (BMP) van het Kraansvlak in de Kennemerduinen. Daar heb ik ook een zeer intieme ontmoeting meegemaakt met een Wisentkalfje. Dat moment zal ik niet snel vergeten. Het schilderij dat ik van die foto maakte, hangt nu in het boswachterskantoor van het bezoekerscentrum.'

'Magische momenten waar ik geen foto van heb, die zijn er ook. Er zijn er een paar die me altijd blijven. Een Bultrug op de Zuidpier bij IJmuiden bijvoorbeeld, met zo'n staart waar het water vanaf druipt. Echt helemaal te gek gewoon. Of de Groene Bijeneter in de Amsterdamse Waterleidingduinen in 2024. Ik heb hem fantastisch gezien maar toen was de batterij van mijn camera leeg.'

Borstklopperij

'Toen we met ons atelier meededen met de Haarlemse Kunstlijn, zeiden mensen tegen me dat ik werk moet verkopen, maar ja, wat moet ik er dan voor vragen? Een geïnteresseerde bood me ooit de helft van mijn vraagprijs. Nee, dank je wel. Het zijn meer mijn kindjes. Ik heb ook niet veel eigen werk in mijn huis hangen. Ik vind dat allemaal maar borstklopperij. Ik denk dat ik het ook wel gek vind om een interview over mezelf te lezen.'

Wel hangt er in de woonkamer een foto van een Tijger van een recente reis naar India. Ook hangt er een schilderij van een wolkenlucht met vuurtoren die doet denken aan een Schots eiland.

'Ik heb dat schilderijtje ooit uit mijn hoofd gemaakt en mijn vrouw vond het zo mooi dat ze het in de kamer heeft opgehangen. Normaal werk ik altijd naar aanleiding van foto's. Ik voel me namelijk niet vaardig genoeg om uit mijn hoofd te schilderen. Ik denk dat het een stukje onzekerheid is. Maar

dat losser werken waar ik nu mee bezig ben, daar wil ik wel wat mee. Het heeft met controle te maken denk ik. Het moet namelijk wel naar mijn tevredenheid afgerond worden.'

Terwijl de klok inmiddels elf uur slaat en de Huiszwaluwen boven het huis allang verdwenen zijn, ronden Eef en ik het gesprek af. Eef is een veelzijdig vogelaar met een voorliefde voor een creatieve verwerking van zijn waarnemingen. Iets wat ik als tekenleraar en natuurgids, maar al te goed begrijp.

Terwijl we afscheid nemen concludeert Eef: 'Je moet je blijven verwonderen over dingen die je ziet: over vogels, over een landschap, het maakt niet uit. Als je dat niet meer doet, wat heeft het dan allemaal voor zin?'

BIJENETERS Aquarel van Eef Kieft

Broedende Bijeneters in het NP Zuid-Kennemerland

Eerste broedsucces een feit

Op 21 mei 2025 liep ik als boswachter aan de rand van het Kraansvlak, onderdeel van Nationaal Park Zuid-Kennemerland, op een plek waar twee jaar geleden een poel is aangelegd. Ik was nieuwsgierig naar de ontwikkeling en keek naar de eerste duinvalleisoorten die terugkeerden zoals Zomerbitterling, Moeraswespenorchis en Rietorchis. Op dat moment hoorde ik het kenmerkende geluid van Bijeneters (Merops apiaster) en het klonk als meer dan één. Na even speuren in de blauwe lucht vond ik in eerste instantie een groep van vijftien Bijeneters. Een serieuze groep in Nederland!

■ Sven Pikel

Ik gaf de waarneming door in de lokale app-groep, met daarbij de disclaimer dat de vogels zich op dat moment wel in afgesloten gebied bevonden. Ik besloot naar de groep te lopen, die aan het foerageren was rondom een dennenbos. Eenmaal dichterbij gekomen hoorde ik de vogels niet meer en dacht ik dat ze doorgevlogen waren. Maar vijf minuten later hoorde ik de groep weer en kon ik de hele groep tellen terwijl ze op nog geen twintig meter boven mijn hoofd rondvlogen. Ik telde een totaal van twintig Bijeneters, die na tien minuten weer uit beeld waren. Met het idee dat ze nu echt weg waren, ging ik terug naar kantoor. Maar 's avonds besloot de groep te foerageren in toegankelijk terrein en werden ze ontdekt bij het Spartelmeer. Die avond konden al tientallen vogelaars genieten van de Bijeneters die zich - vanuit de bomen langs het water - tegoe deden aan libellen en hommels. De dagen die volgden, bleven de Bijeneters in de Kennemerduinen rondhangen en lieten zich goed zien aan de massaal toegestroomde vogelaars en fotografen. Dagelijks werden de vogels meer dan honderd keer gemeld op Waarneming.nl en stonden overal in het duin fotograferen de

vogels op te wachten voor een mooie foto. Dit verliep, op een enkele uitzondering na, netjes en bijna iedereen hield zich aan de toegangsvoorwaarden en bleef op het pad.

Op 25 mei werd gemeld dat de vogels interesse begonnen te tonen in stijlwandjes van stuifkuilen, waar op dat moment ook al Oeverzwaluwen in nestelden, en werd er graafactiviteit gezien. Dit betekende dat de vogels mogelijk een broedpoging wilden ondernemen. Ik had contact met enkele vogelaars over welke maatregelen eventueel te nemen. Moesten er paden afgesloten worden, omleidingen ingesteld? De vogels hadden interesse in een wandje vlak naast een druk wandelpad. Aan de andere kant, het ging behoorlijk goed met bezoekers en mensen genoten enorm van de prachtige vogels. We besloten om de meldingen op Waarneming.nl onder embargo te zetten en voorlopig verder nog even niets te doen. Daarmee hoopten we dat de vogels meer rust zouden krijgen en kans kregen om tot broeden over te gaan. Ditzelfde hadden we gedaan met een zingende Draaihal die ik op 2 mei hoorde zingen in de Kennemerdui-

nen. Deze vogel is bij de eerste waarneming al onder embargo gezet op Waarneming.nl, ondanks de mogelijkheid dat Draaihalzen tijdens een tussenstop op trek ook gewoon zingen. Deze vogel zong nog bijna twee maanden door op de locatie en hij had een vast territorium. Helaas is een tweede vogel naast deze eenzaam zingende man niet waargenomen. Over de afweging wat te doen met zeldzame, broedende vogels in het duin, werd ik ook geïnterviewd door Vroege Vogels, hier terug te luisteren: <https://www.bnnvara.nl/vroegevogels/artikelen/help-een-bijzondere-vogel-in-mijn-terrein>.

Verspreide broedlocaties

Het effect van het embargo op de waarnemingen was al snel te zien, want het aantal vogelaars die speciaal voor de Bijeneters kwamen nam met de dag af. Het zoeken werd bemoeilijkt doordat de laatst bekende stijlwand met nestholtes al was afgekeurd en

de vogels andere plekken aan het verkennen waren. Ook begon de groep uiteen te vallen. Een deel van de vogels begaven zich ten zuiden van de Zeeweg, een ander deel op diverse plekken in de Kennemerduinen. Op 1 juni werd ik getipt dat de Bijeneters actief de nestgangen gebruikten. Bij een bezoek aan de locatie vond ik een vers uitgegraven nest met een paartje Bijeneters vlakbij. In de weken die volgden was het relatief rustig maar werden de vogels dagelijks op verschillende plekken waargenomen. Tot ik op 13 juli de eerste voedselvluchten zag. De foeragerende vogels vlogen direct na het vangen van de prooi een behoorlijke afstand een andere kant op. Ze lieten een vast patroon zien, waarbij ze eerst in de top van een boom of struik gingen zitten in de buurt van het nest, daar de prooi doodden en voorbereidden voordat ze naar de nestholte vlogen. Dit was het uitgelezen moment om andere nestholtes te vinden. Uiteindelijk vond ik op

BIJENETERS
NP Zuid-Kennemerland 25 mei 2025.
Foto: Lars Buckx

PROOI-RESTEN Foto: Sven Pekel

BIJENETER met libel. Foto: Lars Buckx

diverse plekken totaal vier nestholtes waar regelmatig gevoerd werd. Er was ook melding van nog twee actieve nesten op een andere locatie, maar die heb ik niet kunnen vinden. Ik probeerde regelmatig de nesten op veilige afstand te bezoeken om de acti-

BIJENETER 23 mei 2025. Foto: Arnoud B. v.d. Berg

viteit bij te houden. Bijeneters worden lang in het nest gevoerd – 31 tot 33 dagen – en in die periode kan nog van alles gebeuren. Zo werd, in 2014, het laatste broedpaar Bijeneters in de regio, vlak voor het uitvliegen gepredeerd door een Vos.

Controle van nesten

Maandag 21 juli werd de omgeving van Zandvoort getroffen door een zware regenbui, met ondergelopen straten tot gevolg. Dit was ook zichtbaar in het duin, waar behoorlijk veel zand weggespoeld was. Vanaf dat moment is op drie van de vier actieve, bij mij bekende, nesten de activiteit gestopt. Bij een aantal vervolfbezoeken werden nog wel vogels in de buurt gezien en gehoord, maar werd er niet meer gevoerd. Op zondag 27 juli heb ik met een collega de nesten bezocht en geïnspecteerd. Hierbij bleken alle drie de nesten verlaten te zijn. Er waren geen sporen van predatie en de nesten zagen er

nog intact uit. De bodem van de nesten lag bezaaid met schildjes van kevers, vleugels van libellen en andere prooi-resten. Theoretisch zou het precies passen dat de vogels in de tussentijd vliegvlugge jongen hebben grootgebracht, maar het is gissen naar het resultaat van de drie nesten. In de dagen hierna werd een grote groep Bijeneters gezien – tot wel vijftien vogels – die volledig uit volwassen vogels bestond. Bij het vierde nest werden nog volop voedselvluchten gezien tot het eerste weekend van augustus. Daarna werden hier geen Bijeneters meer waargenomen. Ook hier waren geen sporen van predatie bij het nest. Omdat het uitvliegen niet was waargenomen, werd in de omgeving actief gezocht naar jonge vogels.

Bijeneters blijven nog enkele weken in de omgeving van het nest actief, om de jongen te leren vliegen en foerageren. Op 10 augustus werd door een vogelaar een groep van acht Bijeneters gezien, waarvan drie jonge vogels waren. Broedsucces! Helaas is hier, bij het schrijven van dit artikel, nog geen fotografisch bewijs van.

Bijeneters hebben dit jaar niet alleen in de duinen van het Nationaal Park gebroed, maar er waren ook broedende vogels in de duinen bij Katwijk en ook de bekende broedlocatie van Oranjezon in Zeeland was dit jaar weer succesvol. Wie weet wat de komende jaren nog gaat brengen...

BIJENETER EN NACHTEGAAL NP Zuid-Kennemerland, 18 juni 2025. Foto: Lars Buckx

Slangenarend overzomert in de duinen van Noord-Holland

Vijfde geval voor de regio

De Slangenarend (Circus gallicus) is een broedvogel van Zuid- en Oost-Europa en was in de vorige eeuw een dwaalgast in Nederland met 11 gevallen tot 2000, waaronder twee exemplaren die in 1996 anderhalve maand op de Hoge Veluwe rondzwierven. Vanaf het begin van deze eeuw nam het aantal waarnemingen flink toe, reden waarom de CDNA sinds 2012 deze soort niet meer beoordeelt. De laatste jaren zijn er verschillende overzomeraars, bijvoorbeeld op de Veluwe en het Fochteloërveen.

■ Han Buckx

In de regio Zuid-Kennemerland is de Slangenarend nog steeds een zeldzame gast met 4 gevallen tot dit jaar, namelijk:

- 23 april 2008: Houtrakkerbeemden (Roy Slaterus).
- 26 mei 2010: Aerdenhout/ Bloemendaal (Chris van Deursen), zie ook bron 1.
- 22 - 28 augustus 2017: Kennemerduinen (Sven Pekel), zie ook bron 2.
- 19 juli 2024: Kennemerduinen (Dick Groenendijk en Michiel Boeken).

Buiten de enkele dagen verblijvende vogel van 2017, betroffen dit allemaal opvliegende/ overvliegende vogels die door één tot twee waarnemers werden gezien.

Op 12 juni 2025 ontdekte Rutger Rotscheid een Slangenarend in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD), ten noorden van de Zwanepas. Dit betrof een tweede kalenderjaar vogel (dus uit het ei gekropen in 2024) gezien de sleet en rui van het verenkleed. De vogel verbleef enkele dagen in de AWD en zwierf door een groot gebied. Op 14 juni, rond 10 uur, vloog de vogel vrij strak naar noord langs het Renbaanveld (AWD) en kon

daarna niet meer gevonden worden. Opvallend was de melding van Hans Groot, twee uurtjes later, die een Slangenarend zag in het Noordhollands Duinreservaat (NHD)! Na vergelijking van de foto's, bleek dit de vogel van de AWD te zijn. De afstand tussen de laatste waarneming in de AWD en de eerste waarneming in het NHD bedraagt ongeveer 21 kilometer hemelsbreed. Een afstand die dus in maximaal twee uur was overbrugd, uiteraard geen probleem voor een dergelijke vogel.

De Slangenarend had het blijkbaar prima naar de zin in het NHD en werd dagelijks jagend gezien boven het zweefvliegveld en de Zuidernollen. Als prooien werden in ieder geval een kikker en Zandhagedis vastgesteld. Het favoriete voedsel van de Slangenarend zijn natuurlijk slangen, echter worden ook andere reptielen en amfibieën gegeten en soms ook kevers, kleine zoogdieren en vogels. Slangen zijn niet voorradig in het duingebied van Noord-Holland en ook de Hazelworm is alleen bekend van de Kennemerduinen/ NP Zuid-Kennemerland. Dat betekende dus dat deze Slangenarend op zoek moest naar andere prooien. Dat dit best wel een uitdaging is, bleek wel bij een andere Slangen-

arend die reeds op 5 juni 2025 werd gezien in het duingebied bij Schoorl. Deze vogel werd op 11 juni sterk vermagerd en uitgehongerd opgeraapt en eerst naar de wildopvang in Krommenie en later naar de Fûgelhelling in Friesland gebracht. Gelukkig sterkte deze vogel snel aan en kon weer op 27 juli, voorzien van een ring en een zender, worden vrijgelaten in het Fochteloërveen (zie ook bron 3). De dagen hierna verbleef deze Slangenarend onder andere op de Veluwe en vertrok begin augustus naar het zuiden. De vogel vloog langs de kust naar Bretagne alwaar de vogel vanaf 18 augustus 2025 verbleef.

De Slangenarend van het NHD werd hier precies een maand waargenomen. Op 13 juli, in de avond, vloog een Slangenarend over Tata naar zuidoost. Op 14 juli fotografeerde Roely Bos een grote roofvogel in Groot Olmen/ NP Zuid-Kennemerland. Dit bleek de bekende Slangenarend te zijn, die dus weer wat naar het zuiden was opgeschoven. Vooral de nieuwe binnenste staartpennen, die nog niet

volgroeid waren, verraadde het individu. De dagen en weken hierna werd de Slangenarend vooral jagend ten oosten van het Spartelmeer in de Kennemerduinen waargenomen, met enkele uitstapjes naar het Kraansvlak, en kon door vele vogelaars aanschouwd worden. Op 3 augustus zag ik de vogel, nabij het Spartelmeer in een uurtje tijd, tot vier maal naar de grond gaan waarbij een Zandhagedis en een muis (?) als prooi in de lucht werd opgegeten. Of het daadwerkelijk ook gelukt is om een Hazelworm te vangen, tijdens zijn verblijf, is niet vastgesteld. De Slangenarend werd voor het laatst waargenomen in onze regio op 13 augustus 2025.

Bronvermelding

- 1) Slangenarend waarnemingen (*Circus gallicus*) in de regio; Chris van Deursen, 2010; Fitis, 46(3), 125-126.
- 2) Slangenarend in NP Zuid-Kennemerland; Sven Pekel, 2017; Fitis, 53(3), 135-136.
- 3) <https://www.youtube.com/watch?v=S3gT-MshX5Hc&t=35>

SLANGENAREND AWD - Groot Zwarteveld, 13 juni 2025. Foto: Jelle de Bruijn

Flamingo – eindelijk op de regiolijs!

De 390^e soort voor de regio Zuid-Kennemerland

Op woensdag 21 mei 2025 loop ik, eigenlijk als vrijwel elke andere dag dit voorjaar, een excursie voor Dageindenatuur.nl in de Kennemerduinen. Tijdens de excursies krijg ik vaker de vraag of het niet saai begint te worden, elke dag hetzelfde rondje door de Kennemerduinen gidsen. Integendeel! Elke dag is het weer een verrassing wat we gaan zien. Door de vogeltrek arriveren er in de nacht 'verse' zangvogels in het duin en ook overdag is er regelmatig wat te zien van de vogeltrek met bijvoorbeeld steltlopers en roofvogels. Natuurlijk weet ik van te voren al dat we Geoorde Futen en Blauwborsten gaan zien, maar wie weet zit er ook wat bijzonders tussen. Zo zag ik eerder dit voorjaar al een langsvliegende adult man Steppekiekendief en een prachtige zomerkleed Roodkeelpieper met een excursiegroep in de Kennemerduinen!

■ Lars Buckx

Maar goed, het kan niet elke dag feest zijn natuurlijk. Al was de excursie al helemaal geslaagd met een zingende Draaihals. Dat we die gingen zien was voor de deelnemers een grote verrassing, maar voor mij al van te voren bekend. Sven Pekel had de vogel eerder dit voorjaar gevonden en tot ieders verrassing bleef de vogel hier ruim een maand zingend aanwezig. Met ook mooie waarnemingen van Koekoek, Boomvalk en Krombekstrandloper liepen we voldaan terug naar de parkeerplaats.

Ter hoogte van de duinafgraving bij Kattendel sta ik altijd even stil om het verschil tussen de hier langsvliegende Visdief en Grote Stern te laten zien. Met wat geluk vliegen er soms ook wat Drieteenstrandlopers of Eiders langs. Terwijl de deelnemers naar de foeragerende sterns kijken zie ik in mijn ooghoek iets vanuit het zuiden aankomen. Ondanks dat ze nog best hoog en op afstand vliegen, heb ik mijn verrekijker niet eens nodig om te zien wat het zijn. 'Flamingo's!!!' roep ik uit.

De vogels komen langzaam, soms wat zwevend, op ons afvliegen en iedereen heeft ze al snel in beeld. Tijd om foto's te maken, want dit zie je niet elke dag! We kunnen de vogels enkele minuten volgen, totdat ze achter het duin boven zee ten noorden van ons verdwijnen. Wat een heerlijke afsluiter van deze excursie!

Tegelijkertijd is er bij het zien van Flamingo's altijd meteen twijfel over de herkomst. Terwijl ik het verhaal over de 'Zwillbrockvogels' vertel, kijk ik meteen mijn foto's terug om te zien of er iets van ringen om de poten te zien zijn. De meeste Flamingo's die in Nederland worden waargenomen komen bij het Zwillbrocker Venn vandaan, net over de grens in Duitsland. Hier broedt een uit gevangenschap afkomstige populatie Flamingo's, van drie verschillende soorten: de Europese Flamingo (*Phoenicopterus roseus*), Chileense Flamingo (*Phoenicopterus chilensis*) en de Caribische Flamingo (*Phoenicopterus ruber*). In de winter komt een deel van deze vogels in Nederland overwinteren, onder andere

in het Grevelingenmeer en de Randmeren rondom Flevoland. Een groot deel van deze vogels is voorzien van kleurringen.

Ongeringd, of toch wel?

Op mijn foto's kan ik in ieder geval al snel vaststellen dat het om drie Europese Flamingo's gaat. De vogels hebben namelijk geheel roze poten, in plaats van de meer grijze poten met roze knieën van de Caribische- en Chileense Flamingo. Daarnaast zie ik zo snel geen ringen, waardoor het dus niet gaat om de drie Flamingo's met rode kleurringen die de afgelopen tijd bij de Nieuwe Driemanspolder bij Zoetermeer werden waargenomen. Dat ziet er toch best goed uit! Ik pak mijn telefoon erbij om de waarneming door te geven en ben enigszins verbaasd als ik zie dat de vogels nog niet eerder zijn opgepikt. Geen waarnemingen vanaf trektelpost 'De Vulkaan' bij Den Haag of van vogelaars in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Zijn ze dan wellicht uit zee gekomen? Ik geef de waarneming inclusief foto's snel door in verschillende WhatsApp groepen.

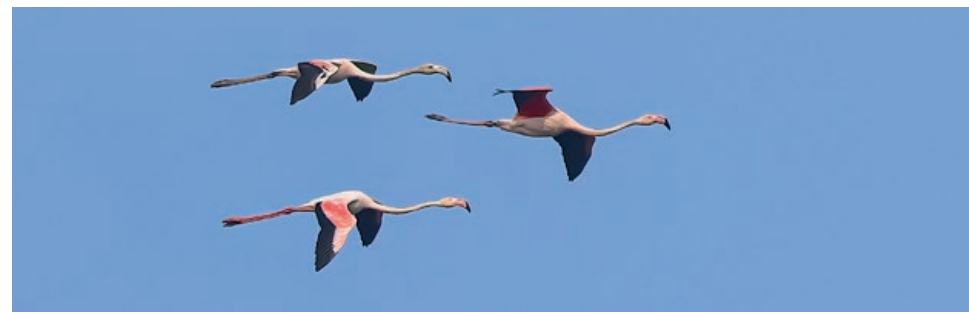
Al snel krijg ik reactie vanuit Castricum, waar de vogels worden opgepikt op de trektelpost. Vervolgens worden de drie Flamingo's ook boven het Noordhollands Duinreservaat, bij De Putten van Camperduin en uiteindelijk in het Zwanenwater waargenomen.

In het Zwanenwater gaan de vogels naar de grond in het Eerste Water, waar ze tot in de avond worden waargenomen. De volgende ochtend zijn ze echter spoorloos verdwenen en zijn er geen vervolgwaarnemingen meer.

Daarnaast krijg ik enkele berichtjes dat één van de vogels toch wel een kleurring om zijn poot heeft. De kleurring is vrij licht van kleur en niet heel opvallend. Thuis op de computer kan ik de kleurring beter bekijken. Helaas zijn mijn foto's niet goed genoeg om de code op de kleurring af te lezen en ook tijdens de latere waarnemingen blijven de vogels op té grote afstand om de kleurring af te lezen. Wél is te zien dat het om een zeer lichte kleurring gaat: een witte kleurring.

Met wat speuren op het internet zijn de verschillende kleurringprojecten naar Europese Flamingo's al snel te vinden. Daaruit wordt duidelijk dat in het Zwillbrock de kleuren donker rood (zoals bij de Nieuwe Driemanspolder) en donkerblauw worden gebruikt. Beide donkere kleuren en dus niet zoals de kleurring op de foto.

Andere kleuren die worden gebruikt zijn (licht)geel, oranje en wit. De vogel op de foto lijkt zo goed als zeker een witte kleurring te dragen. Dit is zowel positief als negatief. Het goede nieuws is dat deze kleur enkel wordt gebruikt bij wilde populaties rond het Mid-

EUROPESE FLAMINGO'S NP Zuid-Kennemerland, 21 mei 2025. Foto: Lars Buckx

dellands Zeegebied. Zeker wilde Flamingo's dus! Het slechte nieuws is dat deze kleur in veel verschillende landen wordt gebruikt, zoals Spanje, Zuid-Frankrijk, Tunesië, Italië en Turkije. Aangezien de ring niet afleesbaar is, zal het een raadsel blijven waar de vogel vandaan komt...

Eerdere waarnemingen

De waarneming van drie Flamingo's is niet de eerste waarneming van een Flamingo in onze regio. Er is een oude waarneming van een verzwakte vogel uit de winter van 1966 die blijkbaar zelfs het Haarlems Dagblad heeft gehaald. Details zijn verder niet bekend om welke soort het precies zou gaan en of het wellicht een ontsnapte vogel uit

Artis was. Dit geval is ook nooit ingediend bij de CDNA. Op 3 april 2023 werden twee Flamingo's bij Berkheide in Katwijk naar het noorden vliegend waargenomen. De vogels konden vervolgens ook in onze regio worden waargenomen, in het uiterste zuiden van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Van deze vogels zijn goede foto's gemaakt en één van deze vogels bleek geringd in het Zwillbrocker Venn. Daarom wordt deze waarneming beschouwd als 'Exoten'. Tenslotte is op 7 september 2023 een flamingo spec. naar zuid vliegend gezien over zee nabij Parnassia. Soort en ongeringdheid kon niet vastgesteld worden. De Europese Flamingo stond dus tot dit jaar nog niet op onze regiolijs. Inmiddels is daar dus verandering in gekomen!

Neem een Duik in de Duinen!

■ Stichting Duinbehoud

Stichting Duinbehoud heeft speciaal voor jongeren een gratis digitale cursus ontwikkeld: Duik in de Duinen. Online leer je allerlei leuke en belangrijke dingen over het grootste natuurgebied van Nederland: de duinen. Alle info is eenvoudig en toegankelijk, met veel foto's en filmpjes. Je begint op een dag dat het jou uitkomt, en vervolgens ontvang je elke vier dagen een lesje in je mail.

Digitale duincursus

Er is veel te vertellen over wat de duinen zo bijzonder maakt. Maar ook over hoe de duinen ons beschermen tegen de zee, over de gevolgen van zeespiegelstijging en over wat de industrie doet met de duinen. Dit leer je allemaal digitaal. Grote thema's die met de kust te maken hebben worden eenvoudig uitgelegd. Er zijn vier thema's: Duinen & biodiversiteit/ Industrie - effect op mens én natuur/ Duinen en zeespiegelstijging/ Het strand - recreatie én natuur.

Je meldt je in één keer voor alle vier thema's aan. Elk thema bestaat uit drie digitale lessen. De zomerexcursies zijn helaas al geweest, maar voor de digitale cursus kun je je nog steeds aanmelden.

Ook voor (groot)ouders

En wat is er nu leuker dan dit samen te doen. Samen met je (klein)kind leren. Dus ook ouders en grootouders kunnen de gratis digitale cursus doen. Meer informatie en aanmelden: www.duinbehoud.nl/duikindeduinen

Challenge en broedvogelinventarisatie in de Heimanshof

Voor het 50-jarig jubileum van deze heemtuin

De meeste niet-Hoofddorpers hebben waarschijnlijk nog nooit van de Heimanshof gehoord. De Heimanshof is een heemtuin vlak bij het centrum van Hoofddorp, vernoemd naar Eli Heimans: één van de eerste natuurbeschermers van Nederland. Dit jaar bestaat de Heimanshof 50 jaar. Op verzoek van de beheerder hebben wij de Heimanshof dit voorjaar op broedvogels onderzocht. Daarnaast is er in dit jubileumjaar een 'Challenge 2025' gaande met als doel minimaal 2025 soorten in de Hof te tellen.

■ Anneke Welsch en Marcel Slaterus

Het terrein is 1.8 hectare groot en biedt een grote verscheidenheid aan inheemse planten: ruim 700 soorten. Het betreft groten-deels planten die van oudsher voorkomen in West-Nederland. Er zijn verschillende landschapjes met bijbehorende flora en fauna te zien. In de kassen tref je landschappen uit Suriname, een woestijn en een mediterrane omgeving.

De Heimanshof heeft veel te bieden. Er is een boomgaard, een kruidentuin, een bijenhuis en een natuurspeelplaats met een boomhut. Er zijn schooltuinen en er is een dagopvang voor jong dementerenden gehuisvest. Er wordt in de tuin gewerkt en geluncht met producten uit de tuin.

Zaterdag 29 juni werd het 50-jarig jubileum gevierd met een extra feestelijk jubileum festival. Nel, Greet en Anneke waren namens de Vogelwerkgroep aanwezig met de promotiekraam. Naast de ruim 60 vrijwilligers was er veel geïnteresseerd publiek. Kinderen konden een windvanger maken van bamboe en een kokosnoot, zelf pesto maken van planten uit de tuin en allerlei spelletjes doen. Het was echt een hele leuke dag. Voor de

vogels was het die dag te druk, die lieten zich nauwelijks zien. Wel hebben we veel gezien en vooral gehoord tijdens onze tellingen in alle vroegte rondom zonsopgang.

De tellingen

In totaal zijn door ons 10 tellingen gedaan (zie tabel 1). Deze tellingen duurden gemiddeld 40 minuten. Vier tellingen waren rond zons-

DE HEIMANSHOF tijdens het Jubileum Festival.
Foto: Marcel Slaterus

ROODBORST met voedsel voor de jongen.
Foto: Marcel Slaterus

opkomst. De vijf tellingen overdag werden gecombineerd met het zoeken naar nieuwe soorten voor de Challenge 2025. Er werd ook één avond/nachttelling gedaan, maar deze leverde (naast twee soorten vleermuizen) geen waarnemingen van nieuwe vogelsoorten op.

Soorten en aantallen territoria

Na auto-clustering van de gegevens door het programma van Sovon, stelden wij van 20 soorten territoria vast, 47 in totaal (zie tabel 2).

Andere vogels die wij zagen in de Hof tijdens de tellingen waren Grote Bonte Specht, Heggenmus, Koekoek, Turkse Tortel, Waterhoen, Blauwe Reiger en Zwarte Kraai. Overvliegend werden Boerenzwaluw, Gierzwaluw,

Tabel 1: De teldatum			
Datum	Zons-opkomst	Overdag	Avond
6-4-2025		X	
10-4-2025		X	
11-4-2025	X		
22-4-2025	X		
6-5-2025	X		
21-5-2025			X
29-5-2025	X		
2-7-2025		X	
17-7-2025		X	
20-7-2025		X	

Zilver- en Kleine Mantelmeeuw en een Sperwer gezien.

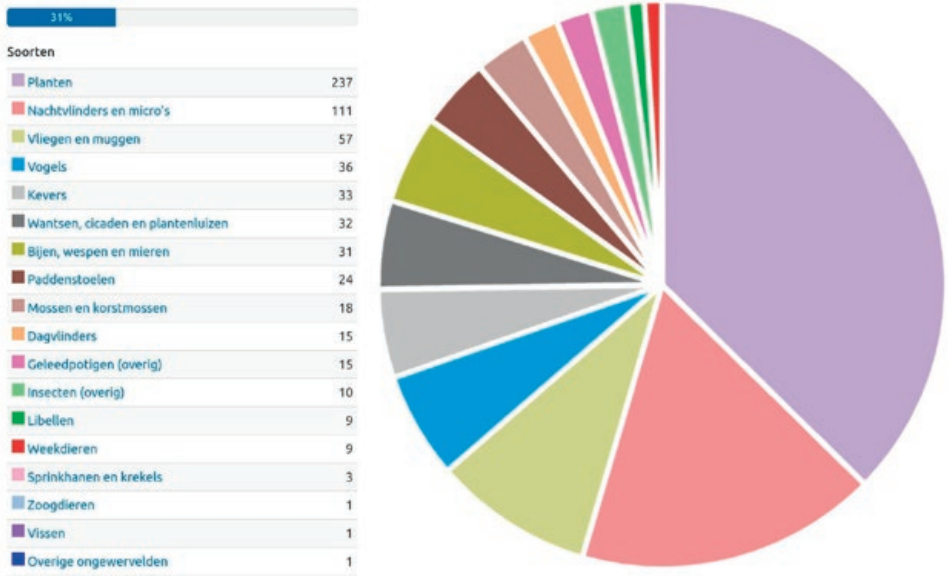
De Challenge

De Challenge, een 'bioblitz' waarbij het doel is zoveel mogelijk soorten waar te nemen, startte op 7 januari van dit jubileumjaar en duurt tot 15 november 2025. Iedereen kan meedoen en zijn/haar waarnemingen invoeren op <https://waarneming.nl/bioblitz/17388/2025-soorten-challenge-de-heimanshof-hoofddorp/>, liefst met een foto. Daar kan ook bekeken worden welke soorten inmiddels tijdens de Challenge zijn waargenomen. Op de website van de Heimanshof staan de spelregels beschreven (<https://deheimanshof.nl/de-tuin/challenge-2025>). Alle organismen tellen mee en bij de planten ook de soorten die zijn aangeplant. Ten tijde van dit schrijven is 31% van het doel bereikt (afbeelding 1). Inmiddels zijn 643 soorten gezien door 38 waarnemers.

Conclusie

De broedvogelinventarisatie leverde geen verrassende soorten op; het zijn voor het

Tabel 2: Soorten en aantallen territoria		
	Soort	Territoria
1	Boomkruiper	3
2	Ekster	1
3	Gaai	1
4	Groene Specht	1
5	Groenling	1
6	Halsbandparkiet	2
7	Houtduif	6
8	IJsvogel	1
9	Kauw	1
10	Koolmees	4
11	Merel	4
12	Pimpelmees	4
13	Putter	3
14	Roodborst	3
15	Staartmees	1
16	Tijftjaf	4
17	Vink	1
18	Wilde Eend	1
19	Winterkoning	4
20	Zanglijster	1

Afbeelding 1 VOORLOPIGE RESULTATEN op 7 augustus van de Challenge 2025. Bron: Waarneming.nl

overgrote deel soorten die wij verwachtten daar aan te treffen. De IJsvogel is natuurlijk een hele mooie soort om te hebben en deze vogels broeden al jaren in de Hof, hoewel de jongen soms ten prooi vallen aan katten. Ook dit jaar was dit helaas het geval; de beheerder vond begin juli twee dode jongen in de tuin.

Leuk was het om bijna iedere telling de Groene Specht te horen en soms te zien. De Hof maakte zeker deel uit van zijn territorium, maar het is waarschijnlijk dat de vogel buiten de Hof broedde, wellicht in de hoge bomen bij de naastgelegen sportvelden. Verschillende andere soorten gebruikten de Hof om voedsel te zoeken, maar broedden er (dit jaar) niet. Dat geldt waarschijnlijk ook voor de Wilde Eend, Kauw, Ekster en Putter.

Voor de Challenge moeten nog aardig wat soorten worden gevonden om het doel te halen. Een enthousiast groepje vrijwilligers bezoekt regelmatig de tuin met als doel

nieuwe soorten te vinden. Ook is er al een plantenochtend, een insectenmiddag en een nachtvlinderavond georganiseerd om meer waarnemingen uit deze groepen te verkrijgen. Daarnaast hebben experts in verschillende groepen de tuin bezocht om de minder bekende soorten te vinden en op naam te brengen. Maar om het doel van 2025 soorten te bereiken, moeten er nog heel wat soorten worden gevonden. Als u het leuk vindt dan kunt u natuurlijk hieraan meehelpen. De Hof is geopend op dinsdag tot en met donderdag van 9.00 tot 17.00 uur en op zondag van 13.00 tot 17.00 uur. Maar ook voor gewoon een wandeling door de Hof om van de planten en vogels te genieten bent u natuurlijk van harte welkom.

Dankwoord

Met dank aan de beheerder, Jan van Steijn, voor het beschikbaar stellen van de sleutel zodat wij ook in de vroege en late uren toegang hadden tot de Hof.

Vogeltellingen in Batterij/Spaarnwouderveen

Tijd voor (weer) eens een officiële BMP?

Eind april, toen ik met de weidevogelgroep in Spaarnwoude nesten zocht om te beschermen, vertelde Sander Stromeier, meewerkend uitvoerder bij Landschap Noord-Holland, dat men daar geïnteresseerd was in een inventarisatie van de broedvogels van Batterij/Spaarnwouderveen. Ik had wel interesse om dat te doen, maar omdat het inmiddels al te laat in het seizoen was om een officiële BMP te starten, bood ik aan wel een paar 'inventariserende' tellingen te willen doen. Sander wist de toestemming om het gebied te betreden snel te regelen op kantoor en begin mei liep ik mijn eerste rondje in dit gebied dat ik al sinds mijn tienerjaren ken en bezoek, maar waar ik nog nooit voet op bodem had gezet.

■ Marcel Slaterus

SPAARNWOUDERVEEN Foto: Marcel Slaterus

Het gebied

Batterij/Spaarnwouderveen ligt in recreatiegebied Spaarnwoude vlak bij Halfweg. Eigenlijk betreft het twee gebiedjes die qua bodemgesteldheid en vegetatie sterk van elkaar verschillen, maar die aan elkaar grenzen.

De Batterij is ongeveer 7 hectare groot en is een verdedigingswerk dat is aangelegd in 1799 als onderdeel van de verdedigingslinie rond Amsterdam. Rond 1808 werd het echter alweer afgebroken. Tegenwoordig zijn de aarden wal en enkele fundamenten van luchtafweergeschut, dat er tijdens de

Tweede Wereldoorlog stond, overgebleven elementen die het gebied herkenbaar maken als een voormalige verdedigingsstelling. Op de hoger gelegen delen staan bosjes van eiken, elzen en meidoorn. Ook is er een nat wilgenstruweel en er zijn verruigde graslanden waar Riet groeit en sloten en plassen die zijn verland tot trilveen.

Het Spaarnwouderveen is een gebiedje van circa 2 hectaren groot. Het is ontstaan in het kolkgat van een dijkdoorbraak op deze plek, vermoedelijk rond 1510. Het water van het toenmalige IJ brak toen door de Spaarn-dammerdijk. De diepe plas die daardoor ontstond is door de eeuwen heen dichtgegroeid en verland. Tegenwoordig is het een schraal grasland en in het gebiedje groeien zowel Dopheide als Struikheide, hetgeen zeldzaam is in onze regio. Op de zandige plekken in het gebied staat een berkenbroekbos.

Zowel de Batterij als het Spaarnwouderveen worden beheerd door Landschap Noord-Holland en zijn niet toegankelijk voor publiek. Maar de gebieden zijn goed te overzien vanaf de Batterijweg en de Spaarndammerdijk.

De teldata en telwerkwijze

Ik heb twee tellingen in mei gedaan die een half uur voor zonsopgang begonnen en die eindigden ongeveer 2 uur erna. De eerste telling deed ik op 1 mei. Omdat ik toestemming had het gebied te betreden, liep ik niet alleen op de verharde wegen langs het gebied, maar zocht ik ook een route langs de bosjes, door de rietvelden en over het trilveen, om het gebied zo volledig mogelijk te doorkruisen. Het viel niet mee een geschikte route te vinden, en regelmatig moest ik op mijn schreden terugkeren. De tweede telling, op 14 mei, verwachtte ik sneller te kunnen doen omdat ik nu de route bepaald had (zie afbeelding 1), alleen was de vegetatie inmiddels flink gegroeid, zodat de doorgang op

sommige plekken flink belemmerd werd. Op 20 juni wilde ik de derde telling doen, maar de vegetatie was op veel plekken inmiddels ondoordringbaar hoog geworden, zodat ik besloot een veel kortere telling vanaf de Batterijweg en de Spaarndammerdijk te doen.

De tellingen deed ik via LiveAtlas (Sovon) en ik noteerde ook aanvullende gegevens zoals gedrag en geslacht van de vogels. Na deze drie (of dus eigenlijk tweeënhalve) tellingen heb ik een lijst gemaakt van de waarschijnlijke broedvogels en hun aantallen. Ik deed dat op basis van territoriaal gedrag zoals zang, nestbouw en aanwezigheid binnen de datumgrenzen en ik noteerde het maximale aantal territoriale vogels dat ik deze tellingen zag (steeds één per paar).

Tijdens het schrijven van dit verslag kwam ik er achter dat er in 1989 ook al broedvogels in Batterij/Spaarnwouderveen zijn geteld. Ook begin jaren zeventig is er in

Afbeelding 1 DE GELOPEN ROUTE op 14 mei 2025.

Bron: LiveAtlas, Sovon.

BATTERIJ Foto: Lida Zaremba

twee aaneengesloten jaren op broedvogels geïnventariseerd, maar welke methode toen gehanteerd werd is onbekend. In 1989 werd de ‘turfmethode’ gebruikt (Hustings

et al., 1985). Er is toen vijf maal op verschillende tijdstippen van de dag (waaronder één avondtelling) broedvogels geteld door Guido van Leeuwen, Peter de Jong, Eef van Huijs-

Tabel 1: Territoria broedvogels Batterij/Spaarnwouderveen in 1989 en 2025								
Soort	1989	2025	Soort	1989	2025	Soort	1989	2025
Wilde Eend	3	5	Zomertortel	1	-	Snor	-	2
Krakeend	-	10	Ekster	-	0-1	Tuinfluit	3	3
Slobeend	2	-	Ransuil	0-1	-	Tijftjaf	3	6
Torenvalk	1	-	Graspieper	1	-	Fitis	13-14	12
Bruine Kiekendief	-	1	Winterkoning	7-9	5	Grasmus	-	4
Scholekster	1	-	Heggenmus	2	-	Roodborsttapuit	-	1
Kievit	1	-	Blauwborst	-	3	Koolmees	2	2
Watersnip	0-1	-	Roodborst	1-2	1	Groenling	1	-
Waterral	-	1	Merel	3	4	Vink	-	1
Waterhoen	3	-	Sprinkhaanzanger	1	1	Putter	-	0-1
Meerkoet	4	1	Cetti's Zanger	-	7-9	Kneu	0-1	1-2
Fazant	-	4	Rietzanger	1	21	Rietgors	2	12
Houtduif	3	1	Bosrietzanger	1	2	Zanglijster	-	2
Holenduif	1	-	Kleine Karekiet	7	1	Koekoek	1	1

steden en Willem Boogaards. Hun schatting van het aantal territoria berust op ook het hoogste aantal waarnemingen uit deze reeks bezoeken.

De resultaten

In tabel 1 plaats ik de resultaten van de inventarisatie uit 1989 naast de resultaten uit 2025. De lezer moet wel in gedachten houden dat de gegevens niet op gelijke wijze verkregen zijn en dat de getallen dus niet zondermeer met elkaar te vergelijken zijn.

Conclusies

Al eerder is gewezen op verschillen in de gehanteerde methode van 1989 en 2025 en het daaruit voortvloeiende probleem om de gegevens gelijkwaardig te vergelijken. Desalniettemin vallen een aantal verschillen op waarvan sommige makkelijk verklaarbaar zijn.

Het is niet verrassend dat soorten zoals Watersnip en Zomertortel zijn verdwenen uit dit gebied. Deze soorten zijn inmiddels als broedvogel praktisch verdwenen uit Nederland. Soorten als Krakeend, Blauwborst en Cetti's Zanger zijn tegenwoordig veel talrijker dan in de jaren tachtig, dus het is niet vreemd dat deze soorten nu wel aanwezig zijn, maar in 1989 ontbraken. Er zijn andere opvallende verschillen die duiden op het veranderen van het gebied. Scholekster en Kievit heb ik niet waargenomen en ik heb ook geen plekken gezien waar het mij aanmerkelijk leek dat deze soorten zouden kunnen broeden. De weilanden zijn daarvoor te veel verruigd, dat was vroeger mogelijk minder het geval. Andere opvallende verschillen zijn te zien bij Rietzanger en Kleine Karekiet. Het aantal broedende Rietzangers in Nederland is sinds 1989 ongeveer verviervoudigd. Ook in dit gebied is een flinke toename te zien, maar een toename van 1 naar 21 is boven verwachting. De Kleine Karekiet

daarentegen is gedaald van 7 naar 1 territorium, terwijl de soort landelijk al sinds de jaren tachtig stabiel is.

De Ransuil heb ik in 2025 niet waargenomen, maar ik heb geen avond- of nachttelling gedaan, dus het is goed mogelijk dat er nog altijd een Ransuil broedt.

Al met al is Batterij/Spaarnwouderveen een prachtig natuurreervaat dat een bezoek zeker de moeite waard maakt. En het wordt onderhand wel eens tijd om er (weer) een officiële BMP te doen.

Bronvermelding

- Hustings, M.F.H., R.G.M. Kwak, P.F.M. Opdam en M.J.S.M. Reijnen, 1985. Vogelinventarisatie; achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Deel 3 Natuurbeheer in Nederland. Pudoc, Wageningen, Vogelbescherming Zeist.
- Peter de Jong en Evert van Huijssteeden, 1989. Moerasgebiedjes ten oosten van Haarlem, Broedvogelinventarisatie van Binnenliede, Buitenliede en Batterij/Spaarnwouderveen in 1989. Fitis, 26(1), 2-13

RIETZANGER Foto: Arnold Meijer

Van het Bestuur

■ *Christophe Reijman*

Zoals gebruikelijk zal er in het najaar een algemene ledenvergadering (ALV) worden gepland. De datum is nog niet bekend, het zal in november worden, dus houd de nieuwsbrieven in de gaten.

Eén van de terugkerende onderwerpen bij een ALV is het (her)verkiezen van bestuursleden. In de statuten staat vermeld dat een bestuurslid voor drie jaar *benoemd* wordt en dat daarna opnieuw de stem van de leden nodig is. In praktijk betekent dat vaak dat het betreffende bestuurslid best wel door wil gaan en dat de leden dat allemaal prima vinden. Even een applausje van de zaal en het bestuurslid mag weer drie jaar door. Het is allemaal aanmerkelijk minder spanning en sensatie dan bij de Tweede Kamerverkiezingen. Een ander verschil is dat onze bestuursleden gemiddeld genomen langer zitten dan de Tweede Kamerleden.

Maar nu gaat er toch iets veranderen: onze penningmeester Bert Kostermans wil er na negen jaar trouwe dienst mee stoppen. Hoe fijn het ook was om te doen, hij is toe aan wat anders.

Gelukkig is er al een kandidaat penningmeester gevonden die het stokje graag van Bert over wil nemen. Het bestuur zal op de komende ALV Nanjeh de Vink voordragen als opvolger van Bert. Nanjeh heeft al kennis gemaakt met het bestuur en wil hierbij ook van de gelegenheid gebruik maken om zich vast voor te stellen.

Nanjeh: *'De functie penningmeester is al een tijdje vacant en dat is een rol die ik leuk vind en welke goed bij mij past. Ik heb een brede financiële achtergrond, ben fiscaal econoom, en al jaren actief in vermogensbeheer en duurzaamheidsdata. Al eerder heb ik bestuursrollen vervuld bij kleinere en ook grote verenigingen. Een belangrijke drijfveer voor mij is mij meer maatschappelijk betrokken te voelen bij de vereniging waar ik lid van ben en onderdeel uit te maken van een groter geheel. Ik ben nu ruim een jaar lid en niet echt een beginnende vogelaar meer, maar zou mijzelf meer aan het begin dan aan het einde van mijn vogelcarrière beschouwen. Hoop zo als penningmeester mijn duit in het zakje te kunnen doen van de goede werken die wij als Vogelwerkgroep doen.'*

Wij verwachten bij de komende ALV twee keer applaus: één keer voor de bewezen diensten van Bert en één keer voor de benoeming van Nanjeh.

Jeugdvogelclub

Elke maand gaan we met jeugd de natuur verkennen in Zuid-Kennemerland. Hier een verslag van de laatste activiteiten. Kijk op de website voor meer foto's en nadere informatie.

Bijzondere soorten maakten regen meer dan goed

Op 8 juni 2025 wandelden we met acht kinderen door de Kennemerduinen naar het Vogelmeer. Voordat we bij de hut waren, hadden we al drie Bijeneters gezien. Wat een prachtige beesten zijn dat! Precies op tijd arriveerden we bij de vogelhut. Op tijd voor een aantal leuke soorten, maar ook op tijd voor een flinke stortbui. Op het Vogelmeer zwom van alles: mannetje Krooneend, een Bergeend, enkele Geoorde Futen en Dodaarzen. Ook zagen we slapende Tafeleenden en daartussen een Bontbekplevier. En natuurlijk heel veel andere vogelsoorten. Het bleef regenen, maar door al die leuke waarnemingen bleef de stemming prima. Wel smaakte de chocomel in restaurant Parnassia extra lekker. *Danny, Jolien, Erwin en Johan*

Gierzwaluwenexcursie in IJmuiden

Op vrijdagavond 4 juli 2025 had de Jeugdvogelclub nog een extra activiteit: Gierzwaluwen kijken in IJmuiden. Erwin Robbertz volgt daar een wijk waar kunstnesten zijn aangebracht na renovatie van de huurwoningen en kon daar van alles over vertellen. De nieuwe kasten worden gebruikt. Zes kinderen met hun ouders volgden het gedrag van de Gierzwaluwen met toelichting van Erwin. Terwijl Florian intussen foto's van de vogels maakte door zijn verrekijker. Het was een prachtige avond.

KENNEMERDUINEN Foto: Johan Stuart

GIERZWALUWEN KIJKEN IN IJMUIDEN Foto: Johan Stuart

Lijkt het je leuk om samen vogels te kijken en ben je ongeveer 10 à 13 jaar? Ga dan een keer mee om uit te proberen. Jeugdlid worden mag, maar is niet verplicht. Lees de 12 dingen die je moet weten op vvgzkl.nl/jeugdvogelclub

Excursies | Agenda

Voor alle excursies geldt **altijd aanmelden via activiteitencommissie@vwgzk.nl**.

Vermeld naam en mobiel telefoonnummer en bij sommige excursies of je meejd of zelf rijdt en hoeveel mensen je mee kunt nemen. Bij verhindering graag zo vroeg mogelijk afmelden, zodat er nog mensen van de wachtlijst mee kunnen gaan. Eventuele reiskosten worden berekend door de activiteitencommissie op basis van € 0,30 per kilometer.

Zaterdag 20 september | Tiengemeten

Tiengemeten is een eiland ontstaan als zandplaat in het Haringvliet. In 1668 werd het eerste gedeelte ingepolderd en ontstond een landbouwgebied. De laatste boer heeft in 2006 het eiland verlaten en inmiddels is het eiland omgevormd tot een natuureiland. Je kunt hier prachtige wandelingen maken en in het najaar kan je verschillende steltlopers verwachten op doortrek naar het zuiden. Ook Tapuit en Paapje zijn hier dan wellicht te vinden en misschien, als we echt geluk hebben, de Visarend. De (eerste) pont vertrekt om 10.00 uur vanaf Zuid-Beijerland (Nieuwendijk 1, 3284 KR). Op Tiengemeten nemen we ruim de tijd om een route van ca. 8 km over het eiland te wandelen en nemen de pont van 16.10, of 17.10 uur weer terug. Neem voldoende eten en drinken mee om de hele dag van huis te kunnen zijn en natuurlijk stevige schoenen. Houd het weerbericht in de gaten, doe warme kleding aan en zo nodig een regenjas.

AANMELDEN: VANAF 3 T/M 17 SEPTEMBER.

VERZAMELEN: 8.00 UUR BIJ PARKEERPLAATS STATION HAARLEM SPAARNWOUDE (BIJ IKEA).

EXCURSIELEIDER: EEF VAN HUIJSSTEEDEN

Maandag 29 september | Excursie Amsterdamse Waterleidingduinen

Op 11 november 1851 steekt de jeugdige kroonprins Willem van Oranje plechtig de eerste spade in de grond voor de aanleg van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Hij had niet kunnen vermoeden dat hij daarmee, naast de watervoorziening voor Amsterdam, ook een prachtig natuurgebied zou creëren. Door dit prachtige gebied zullen Ruud en Jacob ons meenemen op zoek naar de vogels die met de najaarstrek onze kant op zijn gekomen. Er is in deze periode kans op ontmoetingen met de Grote Zaagbek, Keep, Krooneend en wie weet ook wat vaste bewoners als de IJsvogel of Slechtvalk.

AANMELDEN: VANAF 11 T/M 26 SEPTEMBER.

VERZAMELEN: 8.00 UUR BIJ DE INGANG PANNELAND. BETAALD PARKEREN. TOEGANG AWD € 1,50 (VIA DE WEBSITE VAN AWD, OF VIA QR-CODE BIJ DE INGANG)

DUUR EXCURSIE: CIRCA 3 UUR

EXCURSIELEIDERS: RUUD BAKKER & JACOB BRUIN

Zaterdag 4 oktober | Vogelringstation AWD

In de periode tussen eind juli en eind november richt het vogelringstation in de Amsterdamse Waterleidingduinen zich op het vangen van ruiende, opvettende en doortrekkende vogels. Getracht wordt dan om op goede trekdagen zo vaak mogelijk te gaan ringen. Tijdens één van deze ringdagen krijgen we de kans om het ringen van dichtbij mee te maken.

De grootste drukte van het ringen zal 's morgens vroeg zijn, wij kunnen iets later aansluiten als de ergste drukte achter de rug is. Bij slecht weer kunnen er helaas geen vogels gevangen worden voor het ringen, dan gaat de excursie niet door.

AANMELDEN: VANAF 17 SEPTEMBER T/M 1 OKTOBER.

VERZAMELEN: 9.00 UUR BIJ DE INGANG AAN DE ZANDVOORTSELAAN 130. BETAALD PARKEREN. TOEGANG AWD € 1,50 (VIA DE WEBSITE VAN AWD, OF BIJ DE AUTOMAAT).

DUUR EXCURSIE: CIRCA 3 UUR

EXCURSIELEIDER: KOOS VAN EE

Zondag 19 oktober | Excursie Zuidpier

Bij de Zuidpier van IJmuiden zijn altijd vogels te zien, zowel in het water, op de pier, het strand, als in de duinen ervoor. De piek van de vogeltrek valt in oktober, maar wat we zien is sterk afhankelijk van het weer, de windrichting en een flinke portie geluk. In ieder geval zullen er wel Aalscholvers, Steenlopers, Paarse Strandlopers, Scholeksters, Drieteenstrandlopers, Oeverpiepers en verschillende soorten meeuwen zijn. Misschien wel Jan van Gent, Roodkeelduiker, Eidereend, Middelste Zaagbek en Zeekoet.

AANMELDEN: VANAF 1 T/M 15 OKTOBER.

VERZAMELEN: 9.15 UUR BIJ HET BUSSTATION VAN CONNEXION, EINDPUNT VAN BUS 382, AAN HET EIND VAN DE BOULEVARD VAN IJMUIDEN AAN ZEE, VOOR DE OPGANG NAAR HET STRAND. BETAALD PARKEREN. ALS DE PIER GESLOTEN IS, GAAT DE EXCURSIE NIET DOOR. CHECK HIERVOOR DE WEBSITE IJRB.NL VAN DE REDDINGSBRIGADE IJMUIDEN. DE PIER WORDT AFGESLOTEN VOOR PUBLIEK BIJ VERWACHTE WINDKRACHT 5 OF HOGER. WATERDICHT SCHOEISEL IS AAN TE BEVELEN, OMDAT ER SOMS ZEEWATER OVER DE PIER SPOELT.

EXCURSIELEIDER: RINO ABRAHAMSE

Zaterdag 25 oktober | Nationaal Park Zuid-Kennemerland

We vertrekken vanaf Parnassia en maken een wandeling in afwisselende natuur. De vogeltrek is nu in volle gang en dat biedt kansen op tal van spannende waarnemingen. Vanzelfsprekend staan we ook stil bij het Vogelmeer. We zien van alles, onder andere diverse watervogels, roofvogels en zangvogels.

AANMELDEN: VANAF 5 T/M 20 OKTOBER.

VERTREKTIJD: 08.30 UUR VANAF DE PARKEERPLAATS BIJ PARNASSIA.

DUUR EXCURSIE: CIRCA 3 UUR

EXCURSIELEIDER: PAUL SAAGER

Zaterdag 15 november | Excursie De Groene Weelde

Deze excursie is de herkansing voor de in het water gevallen excursie van 7 juni, toen de regen maar niet wilde stoppen. De Groene Weelde ligt op de grens van Hoofddorp en Cruquius, het is een natuurgebied met bossen, waterpartijen en brede waterlopen met natuuroevers. We hopen op het zien van de Grote Bonte Specht, Staartmees, Sijs, Kramsvogel, Koperwiek, Baardmannetje, Slobeend, misschien wel een Buizerd, Havik of Slechtvalk.

AANMELDEN: VANAF 28 OKTOBER T/M 11 NOVEMBER.

AANVANG: 08.00 UUR VANAF DE PARKEERPLAATS VAN HET PANNENKOEKEN PAVILJOEN, KRUISWEG 1625 TE CRUQUIUS.

DUUR EXCURSIE: 2,5 UUR

EXCURSIELEIDER: MARCEL SCHALKWIJK

Zondag 23 november | Excursie Oostvaardersplassen

De Oostvaardersplassen zijn ontstaan na de inpoldering van Flevoland, op de bodem van de Zuiderzee. Dit enorme wetland met uitgestrekte moerassen, rietvelden, wilgen en aangeplante bossen werkte direct als een magneet op talloze water- en trekvogels. Het gebied is in beheer bij Staatsbosbeheer en sinds 2018 onderdeel van het nog jonge Nationaal Park Nieuw Land. Onder vogelaars heeft het vooral naam gemaakt met de populatie Zeearenden die het hier erg goed doet. Jeroen Cornelissen neemt je een dag mee om deze 'vliegende deuren' en nog meer vogels te gaan zoeken. Het is een auto-excursie maar er worden verschillende (wandel)stops gemaakt bijvoorbeeld bij de Lepelaarsplassen, het Jan van den Boschpad en De Driehoek.

AANMELDEN: VANAF 7 NOVEMBER T/M 20 NOVEMBER

VERZAMELEN: 08.00 UUR VANAF DE PARKEERPLAATS STATION HAARLEM-SPAARNWOUDE BIJ IKEA-HAARLEM.

RETOUR: EINDE MIDDAG

EXCURSIELEIDER: JEROEN CORNELISSEN

Zaterdag 29 november | AWD, excursie 'voor beginners door beginners'

Tijdens deze excursie gaan we in de Amsterdamse Waterleidingduinen zonder gids op stap. De wandeling zal worden begeleid door Teo en Gerry, zelf ook beginnende vogelaars, maar goed bekend in het gebied. Wij zullen je uitdagen om zoveel mogelijk zelf uit te zoeken welke vogels we op onze wandeling tegenkomen. Dus neem je vogelgids mee, je verrekijker, stevige stappers en vooral goede moed om de uitdaging aan te gaan.

AANMELDEN: VANAF 13 T/M 26 NOVEMBER

VERZAMELEN: 9.00 UUR BIJ DE INGANG AAN DE ZANDVOORTSELAAN 130. BETAALD PARKEREN. TOEGANG AWD € 1,50 (VIA DE WEBSITE VAN AWD, OF BIJ DE AUTOMAAT).

DUUR EXCURSIE: CIRCA 3 UUR

EXCURSIELEIDERS: TEO RUISENDAAL EN GERRY DE VRIES

Zaterdag 13 december | Excursie Nieuwe Driemanspolder

De Nieuwe Driemanspolder bij Zoetermeer was een agrarische polder, die van 2017 tot 2020 is afgegraven tot waterbergingsgebied voor het overvloedige water uit de omgeving bij extreme regenval.

Daardoor is tegelijkertijd 300 hectare natuur- en recreatiegebied ontstaan met grote ondiepe plassen en modderige slikgebieden. Na de opening in 2020 werd het gebied meteen gekoloniseerd door duizenden vogels. Er zijn vele kilometers wandelpad aangelegd en de begroeiing is nog steeds laag, waardoor het gebied makkelijk te verkennen is.

In december is er kans op Kleine- en Grote Zilverreiger, Pijlstaart, Wintertaling, Smient, Wulp, Lepelaar, Brilduiker, Dodaars, Roerdomp, Goudplevier, Torenvalk, Blauwe Kiekendief.

AANMELDEN: VANAF 28 NOVEMBER T/M 11 DECEMBER

VERTREKTIJD: 08.00 UUR VANAF PARKEERPLAATS STATION HAARLEM- SPAARNWOUDE BIJ IKEA IN HAARLEM

DUUR EXCURSIE: CA. 3 UUR

EXCURSIELEIDERS: HENK BOERSBROEK EN PAUL VAN TRIGT

Maandag 15 december | Excursie Landje van Gruijters

December is niet de drukste periode met vogels, maar soms heeft het Landje van Gruijters toch een mooie verrassing in petto. Verschillende soorten eenden als Wintertaling, Bergeend

VISAREND op Tiengemeten. Foto: Gerry de Vries

GRASPIEPER in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Foto: Gerry de Vries

en Slobeend kunnen we wel verwachten. Torenvalk en Sperwer laten zich ook af en toe zien en met wat geluk ook het Nonnetje of een IJsvogel.

Dus laat de winterdepressie even achter je en ga lekker op pad om een ochtend te vogelen!

AANMELDEN: VANAF 28 NOVEMBER T/M 12 DECEMBER

VERZAMELEN: 9:00 UUR OP DE PARKEERPLAATS BIJ HET LANDJE VAN GRUIJTERS

DUUR EXCURSIE: CIRCA 3 UUR

EXCURSIELEIDER: RUUD BAKKER

Zaterdag 3 januari 2026 | Excursie Amsterdamse Waterleidingduinen

Het is alweer tijd voor de traditionele Nieuwjaarswandeling, dit jaar starten we bij ingang Panneland. Een mooie gelegenheid om elkaar het beste te wensen voor het nieuwe jaar, maar ook om na de oliebollen even een stevige wandeling te maken (in misschien wel winters landschap). Tegelijkertijd gaan we op zoek naar wintergasten, stand- en roofvogels. Kans op Wintertaling, Grote Zaagbek, Nonnetje, Krooneend, Brilduiker, Wilde Zwaan, Roerdomp, IJsvogel, Kramsvogel, Koperwiek, Staartmees, Kuifmees, Grote Bonte Specht, Groene Specht, Buizerd, Torenvalk.

AANMELDEN: VANAF 17 T/M 31 DECEMBER

VERTREK: 09.00 UUR AWD, INGANG PANNELAND, VOGELENZANGSEDIJNENWEG 2, VOGELENZANG.

ONLINE KAARTVERKOOP VIA QR-CODE BIJ DE INGANG OF ONLINE OP DE WEBSITE. BETAALD PARKEREN.

TOEGANGSKAART € 1,50.

DUUR: CIRCA 3 UUR

EXCURSIELEIDER: RUUD BAKKER

Predator

Om duistere redenen blijven de nestkasten rond mijn huis nu alweer twee jaar leeg. Ik maak ze keurig schoon met kokend water, dus ze zouden luizenvrij moeten zijn; daar kan het niet aan liggen. Wat het wel is? Wie het weet mag het zeggen.

Anderzijds broeden er wel nog steeds Merels en Heggenmussen in mijn heg. Dit jaar voegde zich daar een paartje Goudhanen bij. In een nestje waar een Wevervogel nog een puntje aan zou kunnen zuigen, aan het uiteinde van een lange tak van de naaldboom in mijn tuin, brachten zij een aantal steeds luider piepende jongen groot.

Toch was het voor niets. Net als het broedsel van de Heggenmussen trouwens.

Op de een of andere manier weten Eksters dondersgoed wanneer het piepen van de jongen een climax bereikt. Precies op de dag dat de vogels uitvliegen verschijnen daar ineens twee zwart-staalblauw-witte predatoren in de tuin, die met een hoop kabaal de jongen van eerst de Heggenmussen en een paar weken later van de Goudhanen te grazen te nemen. Van één Heggenmusje vond ik nog twee vleugelpuntjes, verbonden door afgekloven botjes in het gras. Ook andere predatoren schijnen zo'n uitgekiende timing te kennen. Zo hoorde ik van een koeienboer dat hij zijn koeien nooit meer buiten laat kalven, sinds hij met de nachtkijker een keer had gezien hoe twee Wolven in het donker zijn kudde van een grote afstand observeerden. Precies op de nacht dat één van de koeien moest kalven werden de Wolven opdringerig. Hij kon op tijd interveniëren.

Je eerste reactie bevat in het geval van de door Eksters geroofde kuikens, hoe je het ook wendt of keert, de nodige schuttingtaal. Tegelijk moet je er, na een nachtje erover slapen, niet aan denken dat al die Heggenmusjes en al die Goudhaantjes uit al die nestjes in ons land allemaal groot zouden worden. Je zou binnen een paar jaar een enorme hekel krijgen aan die massa's vogeltjes. Toch kunnen Eksters het bij het bredere publiek niet snel goed doen. Ze jatten niet alleen kleine vogeltjes uit nestjes, ze maken ook nog eens 'herrie'. Dat is althans de perceptie. Tot je een keer goed hebt geluisterd naar een zacht zingende Ekster. De variatie en de subtiliteit in hun zang is ongekend. En ook hun uiterlijk is echt meer dan zwart-wit. Dat 'staalblauw' staat er hierboven niet voor niets tussen. Wel beschouwd zijn het gewoon prachtige zangvogels met soms een hooguit wat onsympathieke voedselvoorkeur. Houd dat vooral in het achterhoofd, wanneer je 's zomers met de balkondeuren open moet slapen vanwege de warmte en je in alle vroegte wordt gealarmeerd door die vogels die de kat van de burens in jouw tuin hebben gezien!

EKSTER Foto: René van Rossum

Zeldzaamhedenoverzicht Zuid-Kennemerland

Mei 2025 – Juli 2025

AFLEVERING 235

Dit overzicht is een selectie van de meest interessante vogelwaarnemingen in het werkgebied van de VWG Zuid-Kennemerland in de bovengenoemde periode. Alle relevante meldingen worden in het archief van de VWG opgenomen. Het overzicht betreft grotendeels nog niet geverifieerde waarnemingen (voor opname in het archief heeft wel verificatie plaats). U wordt verzocht waarnemingen van soorten die in Nederland worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) in te dienen via www.dutchavifauna.nl/recordform

■ Vincent van den Nouland, Marcel Slaterus

Mei

Deze maand werden 111 meldingen gedaan van **Kleine Zilverreigers** met op de 31ste de grootste groep van zes vogels bij de Vlierberg in National Park Zuid-Kennemerland (GRO). De **Purperreiger** werd eveneens gezien; op de 1ste vier overvliegend vanaf Kattendel/telpost Parnassia (BUL, BUC, NOP en SYL), op de 11de twee in de Amsterdamse Waterleidingduinen (GOE), op de 12de één overvliegend die later op meerdere plekken in de regio werd gemeld (WNM) en op de 17de één bij de Blink (SPA). Op de 1ste werd een overvliegende **Roodpootvalk** gemeld bij de Starreberg (NUY). Vervolgens waren er meldingen op de 6de (BUL) en de 18de (VIM), waarbij het exemplaar van de 18de aanwezig bleef tot de 21ste. Vanaf de 1ste waren er meerdere meldingen van een **Snor**, vooral uit Spaarnwoude – Westhoffplas (WNM). Op de 2de werd een **Hop** gefotografeerd in de AWD (SLJ) en op de 4de was er opnieuw een melding uit de AWB (BKL). Opvallend was een **Draaihals** die op 2 mei luid baltsend was te zien en te horen in de Kennemerduinen (PEK). Deze vogel bleef de hele maand actief in het gebied, sommige waarnemers dachten zelfs aan 2 baltsende exemplaren. Waarschijnlijk is de vogel ongepaard gebleven. Ook werd een Draaihals op de 7de bij de Zuidpier gevonden (ZWJ). Deze vogel bleef tot de 8ste. Op de 3de werd een **Morinelplevier** ontdekt bij Schiphol (HIS). Op dezelfde dag werd in de AWD een zingende **Grote Karekiet** ontdekt (SYL). Op de 16e werd een tweede vogel zingend gevonden iets zuidelijker in het infiltratiegebied (BUC) en op de 20e een derde Grote Karekiet tijdens een BMP-ronde in het 1e infiltratiegebied (THO)! Alle drie de vogels waren tot het einde van de maand zingend waar te nemen, een ongekend aantal voor de regio. Er waren drie meldingen van een **Kwartel**: op 5 mei werd een Kwartel gevangen en geringd bij VRS AW-duinen, op de 13de een roepend exemplaar in Spaarndam (BUC, HIE en TOP) en op de 31ste in de AWD (SLJ). Bij telpost Bloemendaal aan Zee werden op de 5de twee overvliegende **Lachsterns** gezien (BUC en GEE) en op de 6de opnieuw twee op dezelfde locatie (BUC), nadat ze reeds eerder waren waargenomen in Katwijk en Noordwijk. Gezien de tijdstippen van de meldingen op deze twee locaties vlogen deze Lachsterns met een snelheid van ongeveer 20 km/uur. Op de 9de volgden nog twee meldingen bij de Zuidpier (COH en HAM). Dit is het hoogste aantal meldingen van Lachstern sinds 2009. De laatste Laridae-soort deze maand was een **Witvleugel-**

stern, op de 10de langsvliegend bij de Zuidpier in een groep **Zwarte Sterns** (GRO). Waar er in mei vorig jaar nog 66 meldingen van de **Visarend** waren, bleef de teller dit jaar steken op een magere 16, vooral uit Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Op de 6de werd een mannetje **IJseend** in zomerkleed naar noord overtrekkend gezien bij telpost Bloem (BUC). Ook deze vogel bleek eveneens in Katwijk reeds opgemerkt te zijn. Deze IJseend vloog met een snelheid van ongeveer 55 km/uur! Er waren vier meldingen van een **Zwarte Wouw**: op de 7de en 13de beide in de AWD (SPJ en SYL), op de 12de over Parnassia (DWA) en op de 17de in de Hekslootpolder (ZWJ). De **Krombekstrandloper** werd vier keer gemeld: op de 8ste bij telpost Bloemendaal (BUC en TOP), op de 9de twee (VEN) en op de 12e wederom een exemplaar (HAV) bij de Zuidpier en tenslotte bij het Vogelmeer op de 21ste en 22ste (SYL). In totaal werden er in mei 400 meldingen van **Bijeneters** gedaan in de regio; een record. Dit is grotendeels te danken aan een groep van 20 exemplaren die de 21ste werden ontdekt in het Kraansvlak (PEK) en daarna rondzwierven in de Kennemerduinen en het Kraansvlak. Op beide locaties werden pogingen ondernomen om te gaan broeden. Helaas mislukte verschillende pogingen bij de Hazenberg en ten oosten van het Spartelmeer, wellicht mede door een aantal opdringerige fotografen. Toch werd er succesvol gebroed in de regio, zie ook het artikel elders in deze Fitis. Verder werden er meldingen gedaan vanuit de AWD (WNM). Op de 9de en 14de werd een langsvliegende **Strandplevier** gezien bij respectievelijk Kattendel/ telpost Parnassia (BUC, HIE, NOO en TOP) en Bloemendaal aan Zee (BUC en TOP). Er waren twee meldingen van een **Roodkeelpieper**; op de 10de in de AWD (SYL) en op de 13de in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (BUL en vele anderen). Deze laatste vogel kwam roepend over en viel in vlak achter de telpost, alwaar de Roodkeelpieper zich fraai liet bekijken voordat deze weer doorvloog. Op de 10de werd in de AWD ook een **Grauwe Gors** ontdekt (REN); de eerste sinds 2020! De enige **Grote Pieper** van mei werd op de 10de langsvliegend gezien bij de Zuidpier (GRO). Op dezelfde dag werden twee **Grauwe Kiekendieven** gezien: een overvliegende man bij de Zuidpier (GRO) en later die dag een ander exemplaar in de AWD (GOE). Een **Steppekiekendief** vloog op de 11de over de Kennemerduinen (BUL).

Op die dag werd ook een (of toch twee?)

Reuzenster langsvliegend gezien in de Kennemerduinen (velen). De enige **Zwarte Ooievaar** van de maand werd op de 11de overvliegend gezien in Heemstede/Aerdenhout (BUC). Op dezelfde locatie als de Kwartel van de 13de werd eerder in de middag ook een **Kwartelkoning** ontdekt (ZWJ), die tot de 23ste aanwezig bleef; het eerste twitchbare exemplaar voor de regio sinds juni 2000 (zie ook het artikel in de vorige Fitis). Een overvliegende, roepende **Kwak** werd op de 15de opgenomen in Hoofddorp (KLS). De eerste **Grauwe Klauwier** van dit jaar verscheen op 16 mei in de Kennemerduinen (BUL). Het werd weer een goed broedseizoen voor deze soort met twee - drie succesvolle paren in het NP Zuid-Kennemerland en drie - vier paar in

GRAUWE GORS Kraaienveld, AWD, 10 mei 2025.

Foto: Nico Rensen

GRAUWE FRANJEPOOT Vogelmeer, 22 mei 2025. Foto: Lars Buckx

de AWD. Drie overvliegende **Flamingo's** werden gezien en gefotografeerd bij Kattendel/Kennemerduinen (BUL), waarvan één geringd was met een witte ring. Helaas was de code niet afleesbaar op de foto's, wel is bekend dat witte ringen alleen gebruikt worden in de landen rondom de Middellandse Zee (onder andere Spanje en Italië), dus hiermee is een wilde afkomst vastgesteld! Zie ook het artikel elders in deze Fitis. De drie vogels werden hierna ook nog opgemerkt bij Castricum, Camperduin en Callantsoog (Zwanenwater). Bij het Vogelmeer werd op

ROZE SPREEUW Duin en Kruidberg, 28 mei 2025. Foto: Kees van den Dungen

BIJENETER NP Zuid-Kennemerland, 6 juni 2025. Foto: Lars Buckx

de 22ste een adult vrouwtje zomerkleed **Gauwe Franjepoot** ontdekt (ZEF). Op 20 mei werd een **Roodsterblauwborst** geringd bij het vogelringstation in de AWD (EEK). Lees elders in deze Fitis het artikel over deze bijzondere ringvangst van dit taxon. Op de 27ste werd een dode **Noordse Stormvogel** gevonden bij Bloemendaal aan Zee (SPA). Op de 28ste werd in de Kennemerduinen een adult zomerkleed **Roze Spreeuw** ontdekt (VIM) die nog door verschillende mensen bekeken kon worden. Op de 29e zong een **Roodmus** in de Kennemerduinen (BUL). Als laatste werd er op de 31ste een **Zwarte Ibis** overvliegend gemeld in Heemstede (THO) die ook gezien werd in Nieuw-Vennep (GEM).

Juni

Deze maand werden 43 waarnemingen van een **Kwartel** doorgegeven via Waarneming.nl. De meeste waarnemingen betroffen zingende vogels rond VRS Van Lennep in de Kennemerduinen, waar deze maand negen exemplaren werden geringd. Op de 13de en de 27ste werd een overvliegende vogel 's nachts vastgelegd op een recorder in Hoofddorp (KLS). **Kleine Zilverreigers** werden gemeld op de 1ste, een foeragerende vogel bij het Zuidervlak/Duin en Kruidberg (BUP, NOP en FRE) en twee vogels overvliegend bij de Vlierberg (BUP), op de 5de bij de Hazenberg (BUL), op de 12de bij het Spartelmeer (HES) en op de 26ste bij Leyduin (QUG). Twee **Visarenden** werden gemeld deze maand, beide op de 1ste. Vroeg in de ochtend werd een vogel gemeld bij Grote Schapenkamp in de Kennemerduinen (MIB en STW) en later die ochtend bij Groot Zwartveld in de AWD (BRJ). Een zingende **Grote Karekiet** werd 20 keer gemeld tot de 14de in het infiltratiegebied van de AWD (WNM). De vogel zong op een andere locatie dan de drie vogels die in mei werden opgemerkt in het infiltratiegebied en deze maand niet meer werden gehoord. Een **Lammergier** werd vliegend over Peperedel/ Kennemerduinen waargenomen en gefotografeerd op de 3de (KUR). De Lammergier wordt tegenwoordig jaarlijks in Nederland

KORTEENLEEUWERIK IJmuiden - Derde Haven,
4 juni 2025. Foto: Arnoud van den Berg

keer ingevoerd in Waarneming.nl. Deze waarneming is reeds aanvaard door de CDNA en betrof het 5e geval voor de regio Zuid-Kennemerland. Zingende **Snorren** werden gemeld op de 6de bij de Poelpolder evenals de 11de en de 17de (DER en VES), bij de Batterij op de 18de (ROT) en de 20ste (SLM) en op de 21ste bij de Veerplas (BUL). Een **Noordse Stormvogel**, die duidelijk niet in orde was, werd op de 9de aangetroffen in de Marina Seaport in IJmuiden (KIF, TEJ en GIJ).

SLANGENAREND 13 juni 2025, AWD-Infiltratiegebied. Foto: Kees van den Dungen

waargenomen, echter de CDNA beschouwt deze soort nog steeds als "escape", aangezien er veel vogels, vanuit een broedprogramma, zijn uitgezet in met name de Alpen. Twee overvliegende **Bijeneters** werden waargenomen in de AWD op de 4de (SLJ) en de 12de (VIM en WED) en op de 29ste bij De Zilk (PEK). De grote groep (zie mei) verbleef deze maand nog steeds in de Kennemerduinen en het Kraansvlak, zie ook het artikel elders in deze Fitis. Op de 30ste vloog een onoplettende Bijeneter in de netten bij VRS Van Lennep, ondanks dat de ringer het soortgeluid niet had opgezet om de vogels niet te verstoren tijdens hun broedpoging. Een **Kortteenleeuwerik** werd op de 4de ontdekt bij de Zuidpier in IJmuiden (ROT) en werd 104

Het lot van de vogel is onbekend. Een man **Grauwe Klauwier** werd op de 9de gezien bij de Kennemer Golfbaan in Zandvoort (AKV). Op de 12de werd een **Slangenarend** ontdekt in de AWD (ROT). Ook op de 13de werd de vogel daar nog gezien (KLS, OST, ROT, DUN, JEB, WIE en KLH). Op de 14de kwam de vogel vanuit het zuiden aanvliegen over de Zwanepas om even ter plaatse te gaan ten noorden van de plas (NOB). Daarna werd de vogel noordwaarts vliegend gezien (BUC en HIE) en twee uur later opgemerkt in het NHD (GRH). Zie ook het artikel elders in deze Fitis. Op de 21ste vloog een **Zwarte Wouw** over Hoofddorp (SLR). Op de 22ste werden twee foeragerende **Zomertortels** kort gezien bij Lisse op een bollenveld tussen de Turkse Tortels (ROR en KEJ). Vanaf de 25ste werd het mannetje **Kleine Topper** (in eclipskleed) weer waargenomen op het Vogelmeer (BUL). Zeer waarschijnlijk dezelfde vogel werd hier ook gemeld van 25 juni t/m 25 augustus 2023 en van 9 augustus 2024 t/m 29 maart 2025. De vogel werd deze maand 32 keer gemeld. Op de 27ste werd een **Kwak** gezien in de Haarlemmermeer (FER). Er kon niet worden vastgesteld of de vogel ongeringd was.

Juli

De **Kleine Topper** werd 99 maal gemeld deze maand en was de hele maand aanwezig op het Vogelmeer (WNM). Ook 26 meldingen van een **Kwartel** werden doorgegeven. Veel ervan betroffen zes ringvangsten bij VRS Van Lennep, of vogels die daar aan het roepen waren. Op de 15e en 16e werden twee roepende Kwartels waargenomen in de Haarlemmermeerpolder (DRA) en ook op de 24ste werd een Kwartel gehoord in de Haarlemmermeerpolder (VEW en WIV).

Een overvliegende **Reuzenster** werd op de 1ste gezien boven de Liguster in de Kennemerduinen (BUL). Maar liefst 61 waarnemingen van **Kleine Zilverreigers** werden doorgegeven via Waarneming.nl, allemaal in de Kennemerduinen en tot maximaal drie vogels bij elkaar. Een overvliegende **Purperreiger** werd gezien boven het Lattendel in de Kennemerduinen (BUL). Op de 5de werd er één gezien bij Hoofddorp (TOP). Op de 26ste vlogen twee vogels over Lattendel (BUL en Mark). Op de 29ste foerageerde een juveniele vogel bij Schiphol (IZA). Op de 9de vloog een **Zwarte Ooievaar** over Haarlem-Noord/Santpoort-Zuid (HIE en TOP). Op de 12de vlogen twee vogels over het Vogelmeer (WEJ). Ook op de 14de vloog een vogel over de Kennemerduinen (DUK, BAK, LEO, GRO, BUC). Dezelfde vogel werd opgepikt boven Haarlem-Noord (NOP). De 16de vlogen er twee over de AWD (SPJ). Op de 17de foerageerde een juveniele vogel bij het Vogelmeer (MIW, BRK en VIM). De 20ste werd een overvliegende vogel gezien bij Zandvoort (BUL). De 24ste vloog een vogel over de AWD (SLO), de 27ste vlogen er twee over Spaarndam (ZWJ) en op de 31ste vloog er één over Vogelenzang (SPF). Op de 14de werd de **Slangenarend**, die uiteindelijk een maand verbleef in het NHD, wederom waargenomen in onze regio, ditmaal in de Kennemerduinen (BOS). De vogel was daar tot het eind van de maand aanwezig en is 113 keer gemeld op Waarneming.nl. Een **Rode Wouw** werd gezien op de 14de in het Infiltratiegebied van de AWD (VIM en DUN). **Bijeneters** (naast de groep in de Kennemerduinen) werden deze maand overvliegend gemeld op de 23ste bij Heemstede (DER) en in de AWD: drie vogels (EIJK) en 15 vogels (KUR); op de 26ste ook 15 vogels (SPJ) en op de 30ste twee vogels (VRG).

Rood = bijzondere soorten
Zwart = opvallende soorten

Deze waarnemingenrubriek is samengesteld uit waarnemingen van:

Code	Waarnemer	Code	Waarnemer	Code	Waarnemer
AKV	Volken Akkerman	GRO	Dick Groenendijk	REN	Nico Rensen
BAK	Ruud Bakker	HAM	Ad Hammers	ROT	Rutger Rotscheid
BKL	Klaas Bart	HAV	Ton Haver	SLJ	Joost van der Sluijs
BRJ	Jeroen Broekzitter	HES	S. den Heijer	SLO	Nico Slotboom
BRK	Kevin Brachthuizen	HIE	Ferdy Hieselaar	SPF	Fabian Spaai
BOS	Roely Bos	HIS	Sander Hietkamp	SPA	Tom van Spanje
BUC	Han Buckx	IZA	Izak37	SPJ	Jerker Spits
BUL	Lars Buckx	JEB	Boswachter Jelle	STW	Wouter Sterenberg
BUP	Peter Busink	KEJ	Jeanet Keijzer	SYL	Sylvain Fleur
COH	Hans Cornelissen	KIF	Fanny Kieboom	TEJ	Jesper Tekke
DER	Han Derks	KLH	Herman van der Klis	THO	Pieter Thomas
DRA	Bernard Dragtsma	KLS	Sebastiaan de Klerk	TOP	Michel Top
DWA	Arjan Dwarshuis	KUR	Richard Kuiper	VEN	Sjek Venhuis
DUN	Kees van Dungen	LEO	Leonwildspot	VES	Esmée V
EEK	Koos van Ee	MIB	Bob Mijnen	VEW	Willem Verboom
EIJ	Jorian Eijkelboom	MIW	Wim Minnaard	VIM	Maarten Visser
FER	Rick Feije	NOB	Hans de Nobel	VRG	Gerry de Vries
FRE	Freerk Hijlkema	NOO	Jorrit Noordmans	WED	Daan van Werven
GEE	Steve Geelhoed	NOP	Pim de Nobel	WEJ	Jolien Wennink
GEM	Gerard en Marijk	NUY	Peter Nuyten	WIE	Jan Wierda
GIJ	Gijs Komen	OST	Tim van Osch	WIV	Willy Verboom
GOE	Ies Goedbloed	PEK	Sven Pekel	WNM	Waarneming.nl
GRH	Hans Groot	QUG	Guido Quaghebeur	ZEF	Florian Zevenberg
GRJ	Jacob Garvelink	ROR	René van Rossum	ZWJ	Joost Zwanenburg

Contactpersonen Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland

Natuurbescherming	Chris Brunner 023 5320911 brunner@xs4all.nl
Veldwerk	Christophe Reijman 06 47772381 veldwerk@vwgzk.nl
Jeugdvogelclub	Johan Stuart 06 12984385 j.stuart@planet.nl
Activiteitencommissie	activiteitencommissie@vwgzk.nl Maud van Zandvoort 06 28417637 Teo Ruisendaal 06 55726248 Michel Top 06 39765928
Cursussen	Claudi Boersbroek 023 5366601 claudiboersbroek@kpnplanet.nl
PR	pr@vwgzk.nl Greet Bos 06 55575740 Nel van der Meer-Nederstigt 06 23634817
Ledenadministratie	Frank Dijkstra, Parklaan 95, 2011 KS Haarlem 06 43470238 frankdijkstra@upcmail.nl

Nieuwe leden kunnen zich opgeven bij de secretaris (adres zie hierboven). De leden van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland ontvangen het verenigingsblad Fitis. Het lidmaatschap voor volwassenen bedraagt 17,50 euro per jaar en 7,50 euro voor huisgenootleden. Leden van de Jeugd-vogelclub en jongeren tot 20 jaar betalen 8 euro, jonge huisgenootleden 3 euro. Na 30 juni wordt 50% van de contributie in rekening gebracht

Meldpunt voor overtredingen tegen vogels

In eerste instantie graag contact opnemen met onze coördinator natuurbescherming Chris Brunner. Is hij niet bereikbaar of is er een dringende zaak, neem dan contact op met: Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, mevrouw Krista Kimsma (088 102 1701) of een collega (via het algemene nummer 088 102 1300). E-mail: kkimsma@odnhn.nl of postbus@odnhn.nl

Meldpunt voor directe hulp aan vogels

Dierenambulance Haarlem 023-5334323
Stichting Vogelrampenfonds, Vergierdeweg 292, 2026 BJ Haarlem
023 5255302. Dagelijks open van 09.00 uur tot 17.00 uur

Fitis | Driemaandelijks tijdschrift van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland

Iedereen bedankt voor zijn/haar bijdrage aan deze waarnemingenrubriek!

Waarnemingen voor Fitis 4 (2025) kunnen via www.vwgzk.nl, of www.waarneming.nl of via email worden doorgegeven voor 1 november 2025 aan Vincent van den Nouland vhvdn28@gmail.com

of Marcel Slaterus
mcslaterus@mendelcollege.nl

Inhoud

3-2025

FITIS Foto: René van Rossum

■ Redactioneel	1
■ Een bijzondere vangst bij Vogelringstation AW-Duinen	2
■ Fitis en Tjiftjaf, tegengestelde trends	4
■ Broedresultaten Ooievaars in 2025	13
■ Aantalsontwikkeling Halsbandparkieten in Zuid-Kennemerland	14
■ Exoten-desinteresse, maar toch Halsbandparkieten tellen	20
■ Buizerds broeden op Schiphol Trade Park	23
■ Interview met vogelaar en schilder Eef Kieft	26
■ Broedende Bijeneters in het NP Zuid-Kennemerland	30
■ Slangenarend overzomert in de duinen van Noord-Holland	34
■ Flamingo – eindelijk op de regiolijs!	36
■ Neem een Duik in de Duinen!	38
■ Challenge en broedvogelinventarisatie in de Heimanshof	39
■ Vogeltellingen in Batterij/ Spaarnwouderveen	42
■ Van het Bestuur	46
■ Jeugdvogelclub	47
■ Excursies Agenda	48
■ Column: Predator	52
■ Zeldzaamhedenoverzicht Zuid-Kennemerland	54